

Engelsk - veiledning til læreplan

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 17.08.2015

Innhold

Innledning

Fagets egenart

Yrkesretting

Tilpasset opplæring i fag

Praktiske eksempler

- Eksempel 1: Sammenhengen mellom bokstav og språklyd
- Eksempel 2: Muntlig formidling
- Eksempel 3: Lære å bruke ulike setningsmønstre
- Eksempel 4: Lære å innleie, halde i gang og avslutte samtalar
- Eksempel 5: Lære språklige mønstre og skrive sammenhengende tekster
- Eksempel 6: tilpasset opplæring, ordlæring gjennom nyhetstekster
- Eksempel 7: Søke etter informasjon på nett og skrive en sportsartikkel
- Eksempel 8: Skrive tekster i digitale medier om engelsk som et verdensspråk
- Eksempel 9: Fordype seg i et faglig emne: Interdisciplinary Presentation Vg1/Vg2/YF/SF
- Eksempel 10: Flerfaglig opplæring: engelsk, norsk og TIP

Idébank

Støttmateriell

Innledning

Læreplanen i engelsk som gjelder fra skoleåret 2013/2014 tydeliggjør grunnleggende ferdigheter i faget, og veiledningen viser hvordan ferdighetene kan integreres i opplæringen. Den gir samtidig eksempler på hvordan læringsmål kan utformes på lokalt plan.

Du vil også finne eksempler på hvordan du kan arbeide med undervisvurdering og utarbeide kjennetegn på måloppnåelse lokalt. De veiledende nasjonale kjennetegnene på måloppnåelse for 10. trinn kan være en støtte i standpunktvurderingen og kan gi inspirasjon til arbeidet med undervisvurderingen.

Veiledningen skal bidra til refleksjon rundt det lokale arbeidet med læreplanen og det faglige innholdet i engelskfaget. Den er frivillig å bruke og kan ikke erstatte eller sidestilles med læreplanen i engelsk. Utdanningsdirektoratet er ansvarlig for innholdet i veiledningen. Den er utarbeidet i samarbeid med lærere, relevante fagmiljøer og fagpersoner.

Veiledningen består av fem kapitler. Kapittel 2 inneholder en beskrivelse av faget og hvilke deler av læreplanen veiledningen tar for seg. Kapittel 3 gir praktiske eksempler på opplæring på tvers av hovedområder i læreplanen. Kapittel 4 består av en idébank med læringsaktiviteter. Kapittel 5 inneholder lenker til digitale ordbøker og støttemateriell for utvalgte temaer i læreplanen.

Fagets egenart

Engelsk er et et redskapsfag og et dannelsesfag. Det betyr at faget skal bygge opp den generelle språkkompetansen ved at elevene lytter, snakker, leser og skriver, og gi elevene mulighet til å tilegne seg informasjon og fagkunnskap via det engelske språket. Gode språkferdigheter forutsetter kunnskaper om språket som system og språket i bruk, og innebærer mestring av ordforråd, formverk og språklige strukturer tilpasset formål og mottaker i ulike muntlige og skriftlige kommunikasjonssituasjoner.

Kompetansemålene i læreplanen i engelsk inneholder grunnleggende ferdigheter i en sammenhengende progresjon gjennom hele opplæringsløpet. Veiledningen viser eksempler på hvordan du kan arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter slik at elevene lærer å bruke læringsstrategier for livslang læring. Eksemplene kombinerer kompetansemål fra flere hovedområder for å styrke ulike sider ved elevenes kompetanse i lytting, lesing, skriving, digitale ferdigheter og muntlige ferdigheter.

Du kan tilpasse eksemplene ved å velge kompetansemål etter alder, nivå, gruppe, utdanningsprogram, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn. Dette betyr at selv om eksemplene er plassert etter trinn kan du velge kompetansemål fra andre trinn og tilpasse eksemplet til din gruppe.

Yrkesretting

Yrkesretting er lokalt arbeid med læreplaner der læringsmålene tar utgangspunkt i kompetansemål både fra

fellesfaget og elevenes programfag. Opplæringen blir motiverende når elevene får arbeide med lærestoff og emner som er autentiske og relevante for programfaget deres.

[I rammeverk for FYR-prosjektet 2014-2016 kan du lese mer om yrkesretting og relevans](#)

Læreplanen har et stort handlingsrom for samarbeid på tvers av fag. I noen tilfeller er engelsk et helt nødvendig redskap for å tilegne seg kunnskap og ferdigheter i programfaget. Et eksempel på dette kan være dokumentasjon til moderne redskap og maskiner. I planleggingen av opplæringen i engelsk kan du trekke inn emner, vokabular og problemstillinger fra elevenes utdanningsprogram.

I engelsk lærer elevene å uttrykke seg skriftlig, muntlig og multimodalt. Gjennom flerfaglig samarbeid om lytting, samtale, lesing og produksjon av ulike typer tekster, kan elevene oppnå dybdelæring, også i programfaget sitt.

Du kan hente inspirasjon fra FYR (fellesfag, yrkesretting og relevans):

<http://fyr.ndla.no/>,

og heftet «Mål og møteplasser», som er utarbeidet til FYR-prosjektet

http://www.skrivesenteret.no/uploads/files/PDF/Mal-og-moteplasser_72.pdf.

Dette er et praktisk verktøy i arbeidet med yrkesretting og flerfaglig samarbeid i norsk, men det gir ideer og inspirasjon også for de andre fellesfagene. Fire «møteplasser» mellom norskfaget og alle programfag blir definert i dette heftet:

- Å presentere kunnskap – skriftlig, muntlig, multimodalt og digitalt
- Språk, begrep og sjangere som hører programfaget til
- Faget/ yrket i samfunnet og i framtida
- Demokrati og medborgerskap

Innenfor disse temaene fins det utallige muligheter for fagsamarbeid som vil styrke elevens læring i både fellesfaget og programfaget. Under er eksempler på undervisningsopplegg som ble presentert på nasjonale skoleringssamlinger høsten 2014. Selv om dette er laget for norskfaget har det stor overføringsverdi til læreplanen i engelsk.

Møteplasser mellom norskfaget og BA, TIP og EL

<http://www.skrivesenteret.no/ressurser/materiale-fra-fyr-konferansen-pa-oslo-plaza-12-15-oktober-2014/>

Møteplasser mellom norskfaget og DH og HO

<http://www.skrivesenteret.no/ressurser/fyr-samling-17-19-november-2014/>

Møteplasser mellom norskfaget og RM, SS, NAT og MK

<http://www.skrivesenteret.no/ressurser/fyr-samling-1-3-desember-2014/>

Tilpasset opplæring i fag

Læreplanverket inneholder en rekke føringer og sentrale verdier for tilpasset opplæring som er relevante når man underviser. Tilpasset opplæring gjelder for alle elever, lærlinger, lærekandidater og voksne deltakere (heretter omtalt som elever), både for de som følger ordinær opplæring og for de som mottar spesialundervisning. Tilpasset opplæring er ingen individuell rett, men skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet.

Tilpasset opplæring handler blant annet om å utnytte det lokale handlingsrommet i arbeidet med læreplaner. Elevene kan nå de samme kompetansemålene på ulike måter. Læreplanene i fag gir et handlingsrom for å velge tilpasset innhold, læringsstrategier, arbeidsmåter og organisering for å nå de samme kompetansemåtene. Hvordan skolen jobber med progresjon og underveisvurdering for å nå kompetansemålene skal også tilpasses.

I opplæringen skal elevene få være aktivt med i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæring. Skolen skal ta utgangspunkt i elevenes evner og forutsetninger. Det er viktig at alle elever møter utfordringer de kan mestre og utvikle seg etter. God klasseledelse og innsikt i læringsmiljøet i elevgruppen vil være avgjørende for å kunne få til tilpasset opplæring.

Føringene og de sentrale verdiene i læreplanverket som omhandler tilpasset opplæring handler blant annet om å ivareta et inkluderende fellesskap der elevene opplever at de blir verdsatt. Elevene skal medvirke i planlegging, gjennomføring og vurdering av skolearbeidet, og de skal oppleve at deres erfaringer, kompetanse og potensial blir tatt i bruk og utfordret i opplæringen. Elevenes opplæring skal være preget av både variasjon og stabilitet. Elevene skal oppleve at læring sees i sammenheng og at det de møter i skolen har relevans for deres nåtid og framtid.

Sentrale verdier for tilpasset opplæring

Læreplanen i faget engelsk har et stort handlingsrom for tilpasset opplæring. Kompetansemålene legger opp til at elevene kan trekke egne kunnskaper og erfaringer inn i opplæringen. Elevene skal blant annet bruke kjente og selvvalgte emner i opplæringen. De skal møte et mangfold av tekster og situasjoner for å utvikle språkkompetansen, noe som gir store muligheter for tilpasninger. Elevene skal ta i bruk ulike læringsstrategier og grunnleggende ferdigheter som redskap for læring for å utvikle språket. Noe som også har relevans for videre språklæring. Elevene skal delta i kommunikasjon i ulike sammenhenger, for å kunne bli inkludert i en verden der engelsk ofte benyttes i internasjonal kommunikasjon. Alle eksemplene i veiledningen viser hvordan opplæringen kan legges til rette for ulike elever. Eksempel 6 ser spesifikt på tilpasset opplæring.

Praktiske eksempler

De praktiske eksemplene gir konkrete tips til læringsaktiviteter og variasjon i bruk av lærestoff, oppgaver og

arbeidsmåter, og de viser hvordan du kan legge opplæringen til rette for det mangfoldet av elever som læreplanen gjelder for. Opplæringen skal

- bidra til god læring hos elevene slik at de når læringsmålene og kompetansemålene
- være egnet for systematisk arbeid med elevenes utvikling av grunnleggende ferdigheter
- være egnet for pedagogisk differensiering
- bidra til gode former for undervisningsvurdering som danner utgangspunkt for videre læring for elevene

Eksemplene viser hvordan du som lærer kan utforme læringsmål sammen med elevene basert på kompetansemålene. Du kan også utvikle kjennetegn på måloppnåelse der du mener det er nødvendig.

Refleksjon

Modellen nedenfor ligger til grunn for de ulike eksemplene, og du kan bruke den som et refleksjonsverktøy for å utvikle, planlegge, gjennomføre og vurdere undervisningsopplegg. Ikke alle refleksjonsspørsmålene er aktuelle for alle oppleggene.

Tema	Refleksjonsspørsmål
Planlegging	Hva skal elevene lære av opplegget? Hvilke kompetansemål/hovedområder kan jeg kombinere? Hvordan kan jeg formulere læringsmålene slik at elevene forstår hva de skal lære, og hva som forventes av dem? Hvilke metoder egner seg best for å nå målene?
Motivasjon	Hvordan kan jeg motivere og skape interesse for læringsarbeidet? Hvordan kan jeg aktivisere elevenes forkunnskaper? Hva slags emnehjelp trenger elevene? Hvordan kan jeg fokusere på læringsmålene?
Innhold, metode og organisering	Hvordan setter jeg elevene i gang med arbeidet? Hvilke strategier og hvilken støtte trenger elevene for å få læringsutbytte? Hvilke aktiviteter inngår i opplegget – og hvorfor? Hvordan er arbeid med grunnleggende ferdigheter integrert i opplegget?

	<p>Hvordan kan elevene delta aktivt i læringsarbeidet?</p> <p>Hvordan er det mest hensiktsmessig å organisere elevgruppa – og hvorfor?</p> <p>Hvilke sluttprodukt kan opplegget resultere i?</p>
Underveisvurdering	<p>Hvordan kan jeg best vurdere om og hva elevene lærer?</p> <p>Hvordan – og av hvem - får elevene læringsfremmende tilbakemeldinger underveis i læringsarbeidet?</p> <p>Hvordan formulerer vi eventuelle kjennetegn på måloppnåelse for dette læringsarbeidet?</p> <p>Hvordan viser sluttproduktet at målene er nådd?</p> <p>Hvordan oppsummerer og evaluerer læreren og elevene opplegget og elevenes læringsutbytte?</p>
Variasjon	<p>Hvordan kan jeg variere arbeidsmåter, lærestoff og organisering for å tilpasse læringsarbeidet til ulike elever eller elevgrupper?</p>
Progresjon	<p>Hvordan inngår dette læringsarbeidet i en helhetlig progresjon?</p>

Vurdering

Eksemplene inneholder forslag til hvordan du kan arbeide med underveisvurdering av elevenes læring. Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse i eksemplene er laget for underveisvurdering og ikke for sluttvurdering. Se *Vurdering for læring*: <http://www.udir.no/Vurdering-for-laring/Tips-og-rad/slik-kan-du-arbeide-med-mal/>

Underveisvurdering i faget bygger på at elevene

- forstår hva de skal lære, og hva som er forventet av dem
- får tilbakemeldinger om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- får råd som danner utgangspunkt for videre læring
- er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med lærere og relevante fagmiljøer utviklet veiledende nasjonale kjennetegn på måloppnåelse for sluttvurdering etter 10.

De veiledende kjennetegnene er frivillige å bruke som støtte til standpunktvurdering etter 10. årstrinn.

Eksempel 1: Sammenhengen mellom bokstav og språklyd

1.-2. trinn

Du kan tilpasse eksempelet ved å bruke kompetansemål fra 3.-4. trinn. For voksne deltakere kan barneregler erstattes med andre regler eller dikt.

Eksemplet omfatter ordlæring og lesing. Elevene lærer å kjenne igjen sammenhengen mellom engelske språklyder og bokstaver gjennom forskjellige sanser. Eksempelet viser lyden /dʒ/ og bokstaven 'j'. Elevene lærer å gjenkjenne ordbilder og å koble dem til ordenes betydning. I tillegg er dette et eksempel på hvordan elevene kan øve på å motta og forstå enkle instruksjoner, og hvordan ord gir mening i en sammenheng når det bakes inn i en kontekst.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- lytte til og forstå enkle instruksjoner på engelsk
- lytte til og forstå ord og uttrykk i engelskspråklige rim, regler, sanger, eventyr og fortellinger
- kjenne igjen sammenhengen mellom noen engelske språklyder og stavemønstre
- eksperimentere med å lese og skrive engelske ord, uttrykk og enkle setninger knyttet til nære omgivelser og egne interesser

Nedenfor finner du forslag til læringsmål. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med deg. Læringsmålene blir ofte utarbeidet sammen med elevene. Forslaget kan tilpasses alder, nivå, gruppe, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn.

Forslag til læringsmål

Jeg kan

- forstå hva læreren sier
- gjenkjenne og lese høyt ord vi har snakket om
- forstå og peke på språklyd og bokstav
- forstå hva ordene betyr
- bruke ordene når jeg snakker med en medelev

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Motivasjon	<p>Elevene trener på å forstå enkle instruksjoner gjennom lek, for eksempel "please-leken".</p> <p>Du gir elevene forskjellige instruksjoner. Hvis setningen etterfølges av ordet <i>please</i>, skal elevene utføre det du ber om, ellers ikke.</p> <p>Du utfører aktiviteten selv uansett. For eksempel: <i>Can you jump, please? Can you jog? Can you sit down, please? Stand up!</i></p>
Presentasjon av lyden	<p>Vis fram en illustrasjon av ordet og ordbildet og spør om elevene vet hva det er (for eksempel <i>jam, jelly, jump</i>).</p> <p>Her kan interaktive tavler og andre digitale verktøy være nyttige. Ordene kan knyttes til elevenes assosiasjoner i en kommunikativ kontekst for innhold. Ordet gjentas høyt og tydelig. Hvilken lyd kommer først i ordet? Elevene lytter til et rim e.l. hvor lyden /dʒ/ forekommer flere ganger, for eksempel: <i>Jack be nimble, Jack be quick, Jack jump over the candle stick</i>. Elevene hermer, og du mimer innholdet mens de hermer.</p> <p>Gjenta rimet mens elevene lytter, og elevene signaliserer når de gjenkjenner lyden. Hvordan elevene signaliserer, kan variere ut fra gruppens sammensetning og om det blir benyttet digitale verktøy.</p>
Utforsking av lyder, ord og ordbilder	<p>Elevene får se flere illustrasjoner med ordbilder av ting som har den samme lyden, og ordene sies høyt i kor (for eksempel <i>jumper, jug, cage, bridge</i>). Hvor i ordet hører vi /dʒ/ først eller sist?</p>
Egenvurdering	<p>Elevene får til slutt se hele rimet og leser det høyt sammen, forteller hva det handler om, og gjenkjenner lyden /dʒ/ og bokstaven som representerer språklyden. Først når denne type øvelse er kjent for elevene, kan de drive egenvurdering.</p> <p>Elevene kan vurdere seg selv ved å bruke for eksempel fargekoder (på flagg, trafikklys e.l.): grønt = <i>dette kan jeg</i>; gult = <i>dette var litt vanskelig</i>; rødt = <i>dette må jeg øve mer på, og jeg trenger mer hjelp</i>.</p>

Oppfølging og refleksjon	Elevene kan gå på "skattejakt" og finne bilder opphengt i klasserommet (bilde + ord) som har den samme lyden, og samle bildene og ordene på en plakat og utforske dem. Kanskje oppdager de nye stavemønstre for den samme språklyden? Ligner noen av dem på ord i morsmålet?
---------------------------------	--

Grunnleggende ferdigheter

Elevene arbeider med muntlige ferdigheter når de trener på å lytte til språklyder og å ta imot og forstå instruksjoner. De øver på uttale ved å lese høyt sammen og korrigere seg selv underveis. Når eleven utforsker klasserommet for flere ord med samme lyd, snakker de og uttaler ordet og lyden. Den grunnleggende ferdigheten å kunne lese øves ved systematisk leseopplæring som fremmer forståelse for sammenhengen mellom stavemønstre og språklyder.

Underveisvurdering

Læringsmålene som du og elevene utarbeider sammen, danner grunnlaget for underveisvurdering og videre progresjon for å nå kompetansemålene. Forslaget til kjennetegn på høy måloppnåelse kan tilpasses elevenes alder, nivå og hvorvidt det er første gang opplegget gjennomføres. I dette eksempelet er det å kunne lytte, uttale, snakke, lese og utforske som står i sentrum, og denne typen kompetansemål og undervisningsopplegg er et eksempel på at språklæring innebærer å bygge stein på stein for å utvikle kunnskaper i et fremmedspråk. Det er ikke hensiktsmessig å gi forslag til kjennetegn her. Kompetansemålene er åpne, men likevel konkrete, og det er først når elevene har trening i denne type øvelse at det vil være hensiktsmessig å lage kjennetegn.

Utdypende kommentarer

Dette eksemplet viser hvordan elevene kan arbeide med kompetansemål knyttet til lesing på et tidlig stadium i opplæringen. I det engelske skriftspråket representerer en bokstav ofte flere lyder, og samme lyd kan uttrykkes med ulike bokstaver og bokstavkombinasjoner. Det er derfor nyttig om elevene tidlig får systematisk leseopplæring som fremmer forståelse for sammenhengen mellom stavemønstre og språklyder. For at arbeidsmetoden skal være til nytte, kan elevene gjerne få ulike typer tekster hvor de bruker disse ferdighetene. Elevenes egenvurdering kan gi deg et godt grunnlag for videre arbeid med nye språklyder og stavemønstre.

Når lyder, bokstaver og ordbilder presenteres for elevene, kan det være nyttig å bruke digitale hjelpemidler, for eksempel interaktiv tavle hvor ordbilde og lyd er koblet sammen. Digitale verktøy kan være nyttig å bruke for å differensiere og variere opplegget. Her kan elevene trykke, skrive, tegne eller dra og få opplevelsen av

bokstaver og lyder på ulike måter. Dette kan være spesielt verdifullt for denne aldersgruppen.

Gjentakelser og bruk av talekor, bevegelsessang og lek er nyttig for å trene på uttale, og for å styrke minnet når det gjelder ordlæring. I dette eksemplet kan elevene for eksempel lytte etter og merke ordene *Jack* og *jump*. Når alle har funnet dem, kan de trene på uttalen både i fellesskap og individuelt, og utforske forholdet mellom uttale og bokstaver. Elevene kan arbeide med spørsmål om hvilke ord som inneholder lydene, hvilke bokstaver som uttrykker lydene, og hva ordene betyr. Du kan støtte opp med veiledning og hjelp under hele prosessen:

- *Look! Jump starts with the letter 'j' and in English we say /dʒ/. Hold your hand over your mouth and feel what happens when you say /dʒ/.*
- *What does jump mean? Show me, please.*
- *Draw a circle around all the /dʒ/ sounds.*
- *Are there other words with the sound /dʒ/ in the rhyme?*

Når elevene er blitt vant til denne måten å arbeide med lyder og stavemønstre på, kan man velge mer komplekse stavemønstre, for eksempel to ulike mønstre i samme tekst som lydene /i:/ og /aɪ/ i rimet: *I scream, you scream, we all scream for ice cream*. Se også kapittel 4 for forslag til flere aktiviteter knyttet til lesing og ordlæring.

Progresjon

Når de begynner på skolen, har elevene allerede lært mange sanger og rim og ofte også en del engelske ord og fraser, som læreren kan bygge videre på. Dette eksemplet er en videreføring av fonetisk oppmerksomhet og bokstavinnlæring som elevene vanligvis får erfaring med i morsmålsundervisningen, men som her utvides til å gjelde et nytt skriftspråk. Eksemplet peker framover mot kompetansemål på 4. trinn, der elevene skal arbeide videre med å forstå sammenhengen mellom engelske språklyder og bokstaver og mer komplekse stavemønstre, samt å kunne trekke lyder sammen til ord.

Eksempel 2: Muntlig formidling

3.-4. trinn

For voksne deltakere kan andre deltakere med høyere kompetanse i engelsk benyttes som rollemodeller.

Elevene lærer og trener på muntlig formidling. Elevene presenterer seg selv og/eller sine interesser ved å bruke enkle innlærte setninger og fraser og ved å bruke eldre elevers presentasjoner som modeller.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- lytte til og forstå betydningen av ord og uttrykk fra sammenhengen de er brukt i
- forstå og bruke engelske ord, uttrykk og setningsmønstre knyttet til egne behov og følelser, dagligliv, fritid og interesser
- delta i dagligdagse samtaler knyttet til nære omgivelser og egne opplevelser
- bruke noen høflighetsuttrykk og enkle fraser for å få hjelp til å forstå og bli forstått
- samtale om eget arbeid med å lære engelsk

Nedenfor finner du forslag til læringsmål. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med deg. Læringsmålene blir ofte utarbeidet sammen med elevene. Forslaget kan tilpasses alder, nivå, gruppe, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn. Verbet *å reflektere* kan brukes av alle elever uavhengig av trinn og nivå siden det i et kompetansemål er bundet til innholdet i målet. Elevene kan reflektere over og ta stilling til hvordan de lærer nye ord, og om de bruker dem i samtaler og formidling.

Eksemplet vektlegger å trene de muntlige ferdighetene, men digitale ferdigheter kan også innlemmes. Elevene kan for eksempel lage tankekart/venn-diagram/tidslinje ved hjelp av digitale verktøy for å strukturere innholdet. Eleven kan også bruke digitale verktøy til å lese inn sin mini-talk og lytte for å øve på uttale. Ved bruk av digitale verktøy er målet å få frem et budskap.

Forslag til læringsmål

Jeg kan

- bruke høflighetsuttrykk og enkle setninger i en dagligdags samtale
- lære, huske og bruke nye ord
- lytte til og trekke ut innhold fra en kort presentasjon
- fortelle om eget dagligliv, fritid og interesser
- reflektere over hvordan jeg lærer nye ord og bruker dem når jeg snakker

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Forarbeid: Forberedelse til besøk av elever fra 7. trinn	<p>Fortell klassen om læringsmålet: å kunne fortelle om seg selv, og at elever fra 7. trinn kommer på besøk for vise hvordan dette kan formidles muntlig.</p> <p>Dette gir dem tips og idéer til egen formidling senere og kan bidra til økt fokus på form og innhold under besøket.</p> <p>Du introduserer nyttige høflighetsuttrykk, enkle setninger og spørsmål som klassen trener på, og de forbereder seg på å ta imot gjestene. Hva slags</p>

	emnehjelp trenger elevene?
Gjennomføring av besøket	Elevene fra 7. trinn holder en kort presentasjon for klassen om egne opplevelser, dagligliv, fritid, og interesser som eksempler på hvordan denne type muntlig tekst kan gjennomføres.
Refleksjon rundt forventninger til egen presentasjon og hva en god presentasjon er	<p>Klassen forbereder seg på å lage egne presentasjoner. Elevene reflekterer over hva og hvordan 7.-trinns elevene formidlet: Hva var lurt? Hva lærte elevene? Hvilke temaer snakket de om?</p> <p>Sammen trener de på og hjelper hverandre med å huske og å trekke ut innhold fra en muntlig tekst.</p>
Idémyldring (tema + ny ordbank). Elevene utvider eget ordforråd og lager egen presentasjon	<p>Hva kan dere fortelle om? Idémyldring kan for eksempel gjennomføres ved hjelp av tankekart på tavla. Hvilke ord kan vi bruke når vi snakker om temaet ... ? Hvilke nye ord trenger vi?</p> <p>Klassen foreslår nyttige ord som for eksempel kan henges opp i klasserommet, og lager en ordbank på 10-15 ord de kan ha bruk for. De velger hva de vil fortelle om seg selv (eget dagligliv, fritid og interesser).</p> <p>Elevene bidrar også med forslag til hvordan de selv vil arbeide for å formidle sin tekst muntlig. Du gir tilbakemelding på hvordan de kan videreføre og forbedre eget arbeid, og tilpasser opplegget til gruppens behov. Hvordan kan du best vurdere om og hva elevene har lært?</p>
Kort presentasjon	Elevene bruker både kjente og nye ord og uttrykk til å snakke om seg selv i en kort presentasjon (<i>Mini talk</i>) i smågrupper i egen klasse. Hvordan viser elevene hva de lærte av å se på 7.-trinns elevene?

Grunnleggende ferdigheter

Elevene arbeider med muntlige ferdigheter når de trener på å lytte til andre for å trekke ut et innhold og ved å forstå korte muntlige tekster. De øver på uttale og å snakke sammenhengende ved å bruke kjente og nye ord. Elevene trener på muntlig formidling og å utveksle erfaringer med nye ord. Elevene arbeider med digitale

ferdigheter når de trener på å bruke digitale verktøy for å få frem et budskap.

Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse

Ut i fra elevens alder, nivå og forkunnskaper gir du læringsfremmende underveisvurdering. Først når elevene har trening i muntlig formidling, kan kjennetegn på måloppnåelse utformes. De kan for eksempel se slik ut:

Eleven

- bruker enkle høflighetsuttrykk på en passende måte i samtale med en annen elev
- utvider ordforrådet sitt på eget initiativ og ut fra eget behov
- snakker med god uttale som er lett å forstå
- gir en kort muntlig presentasjon ved å bruke dagligdagse uttrykk og et passende ordforråd

Utdypende kommentarer

Dette eksempelet viser hvordan elevene kan arbeide med flere kompetansemål i én oppgave. Elevene lytter, viser forståelse gjennom refleksjon og egen produksjon, og blir utfordret til å si noe om eget læringsarbeid. Tradisjonelt blir lytting, forståelse og bruk av muntlige tekster ofte gjennomført ved lesing/lytting, oversettelse og svar på enkle spørsmål. Dette opplegget legger vekt på egenproduksjon og kan derfor gi variasjon i arbeidsmåter.

Organiseringen av besøket vurderes ut fra antall elever i klassen, hvor mange elever som kommer på besøk, ønsket tidsforbruk, nivå, osv.:

- Elevene fra 7. trinn beveger seg rundt på stasjoner og holder sin presentasjon flere ganger. De yngre elevene får mange ulike besøk og mer lyttetrening.
- En elev fra 7. trinn kan holde presentasjonen én gang for en bestemt liten gruppe. Dersom elevene er klare for det, kan de også holde presentasjoner for en større gruppe.
- Besøket fra 7. trinn kan forberedes som intervju.
- Elevene fra 7. trinn kan lage lydfiler som presenteres.

Presentasjonene fra 7. trinn vil ligge på ulike nivåer. Det kan være lurt å samarbeide med læreren på 7. trinn slik at det blir nyttig for alle elever på begge trinn - uansett lengde på presentasjonen, elevenes nivå og forkunnskaper.

Etter besøket forbereder elevene på 4. trinn sin presentasjon, først i notatform og deretter muntlig. Tankekart eller VØL-skjema og presentasjonen fra de eldre elevene brukes som støtte og inspirasjon. Elevene øver på sin *Mini talk* sammen med en læringsvenn i timen, eller som hjemmelekse, før den framføres. Bruk av begrepet *Mini talk* er opp til deg, men tanken er at når elevene blir vant til å snakke i et par minutter, kan metoden brukes som muntlig aktivitet uten mye forberedelse. En *Mini talk* kan virke mindre omfattende og lettere bli en del av ukentlig muntlig aktivitet enn det som kalles en *presentasjon*. *Mini talk* kan utvikles videre ved at elevene forbereder en kort dialog med innledning om hva de har lyst til å fortelle om, for deretter å stille

spørsmål til medelever om temaet.

Det kan være naturlig å integrere digitale verktøy. Den digitale kompetansen kan eventuelt inkluderes når elevene er blitt vant til å holde korte presentasjoner, og dermed bidra til variasjon. Om 7. trinn velger å bruke digitale verktøy, kan 4. trinn likevel gjennomføre sin *Mini talk* uten. Poenget med opplegget er å bli trygg på å bruke språket.

Å bruke eldre elever som læringsvenner, læringsmodeller og inspirasjon til språklæring kan øke læringsutbyttet for begge trinn. De eldre elevene forbereder seg godt både med hensyn til uttale, form og innhold. De yngre får god lyttetrening. En tilpasning av opplegget kan være at elevene skriver en kort tekst om seg selv sammen med læreren. De øver seg på å lese teksten høyt, enten for læreren eller for medelevene.

Opplegget med å få besøk av andre elever kan med enkle tilpasninger også brukes til å dekke andre mål innenfor hovedområdet *kultur, samfunn og litteratur*:

Eleven skal kunne

- gi noen eksempler på engelskspråklige land og kjente personer derfra
- samtale om noen sider ved ulike levesett, tradisjoner og skikker i engelskspråklige land og Norge
- delta i fremføringen av engelskspråklige rim, regler, sanger, korte skuespill og fortellinger

Elevenes ordforråd kan variere mye, og mange har tilegnet seg ord og uttrykk fra andre læringsarenaer. For å sikre at alle opplever innlæring av nye ord, kan elevene oppfordres til å utvide sin egen ordbank. Dette kan bidra til autonome elever og selvregulert læring. I tillegg kan det være lurt å la dem reflektere over læringsprosessen (Hva gjør jeg når jeg lærer noe nytt?), for eksempel gjennom enkel egenvurdering med fokus på *gjort-lært-lurt*:

- Hva har jeg gjort?
- Hva har jeg lært?
- Hva var lurt?

Egenvurdering kan gjennomføres på et skjema, i samtaler eller i en logg. Elevene kan få erfare at ordinnlæring ikke bare skjer felles i klasserommet, men at de kan ta ansvar for det selv ved å lære seg nye ord når de trenger dem. Du kan også velge hverandrevurdering ut fra gitte kriterier, eller selv gi muntlig tilbakemelding med læringsmålene som utgangspunkt.

Progresjon

Kompetansemålene i dette opplegget bygger videre på kompetansemål fra 2. trinn, der eleven skal lære å forstå og bruke noen engelske ord, uttrykk og setningsmønstre knyttet til nære omgivelser og egne opplevelser. Dette videreføres og utdypes gjennom kompetansemålene etter 4. trinn. Samtidig peker det framover mot kompetansemålene på 7. trinn der eleven skal kunne forstå og bruke et ordforråd knyttet til kjente emner. De skal innlede, holde i gang og avslutte samtaler knyttet til kjente situasjoner.

Eksempel 3: Lære å bruke ulike setningsmønstre

3.-4. trinn

Du kan tilpasse eksempelet ved å bruke kompetansemål fra 5.-7. trinn. For voksne deltakere kan lek erstattes med tilpassede nyhetstekster.

Eksempelen omfatter å lære ulike setningsmønstre og å lage enkle, korte tekster. Dette er vist ved bruk av løpediktat, muntlig formidling og skriving. Elevene utvider ordforrådet og utvikler et bevisst forhold til stavemåter og setningsmønstre gjennom oppdeling og kombinasjon av ord og ulike setningstyper.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- forstå og bruke engelske ord, uttrykk og setningsmønstre knyttet til egne behov og følelser, dagligliv, fritid og interesser
- skrive korte tekster som uttrykker meninger og interesser, og som beskriver, forteller og spør
- bruke noen vanlige småord og enkle stave- og setningsmønstre

Nedenfor finner du forslag til læringsmål. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med deg. Læringsmålene blir ofte utarbeidet sammen med elevene. Forslaget kan tilpasses alder, nivå, gruppe, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn.

Forslag til læringsmål

Jeg kan

- skrive vanlige og kjente ord
- sette sammen ord for å lage ulike typer setninger
- sette sammen setninger for å lage en fortelling
- skrive stor bokstav først og punktum på slutten av setningen

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Forarbeid	Gjennomgå og repetere kjente og noen nye ord ved å bruke sanger, lek, regler, lesing, osv. (se kapittel 4).

Du og elevene bruker ordene og lager en enkel fortelling sammen. Du skriver på (interaktiv) tavle fordi elevene skal bidra i skriveprosessen.

Avhengig av gruppen og målet for opplæringen kan fortellingen bli stående på tavlen, eller fjernes før en løpediktat. Sammen med elevene kan du dele opp fortellingen i setninger. Dette gir elevene forståelse for hva en setning er.

Løpediktat

Elevene arbeider i par. Én går bort til deg og lytter til at du leser en tilfeldig valgt setning fra fortellingen (eventuelt kan eleven lese den selv).

Eleven løper tilbake og formidler den skriftlig til medeleven, eventuelt kan den formidles muntlig og begge være med på å skrive. Elevene bytter på å lytte/lese setninger, og samarbeider om å få setningene i riktig rekkefølge i fortellingen og å sjekke stavemåten.

Elevene setter sammen ord til egne setninger

Kjente og nye ord fra løpediktaten brukes til å gjennomgå og repetere ordklassene verb og substantiv (eventuelt andre ordklasser) og å vise enkle setningsmønstre. Her kan det være spørrende, nektende, fortellende setninger og setninger med tag-questions.

Elevene skriver ned ordene på fargede lapper (klipt opp på forhånd av deg), for eksempel substantiv på røde og verb på gule, for å øke bevisstheten om at ordene har ulik funksjon. Lappene flyttes rundt og brukes som utgangspunkt for å lage egne enkle setninger (en rød + en gul lapp). I stedet for lapper er digitale verktøy nyttig å bruke.

Til slutt skriver elevene ned de nye setningene. Øvelsen gir grunnlag for å snakke om ulike setningsmønstre og å repetere mønstre både muntlig og skriftlig. Repetisjon bidrar til læring og til at elevene bruker ulike setningsmønstre i egen tekstproduksjon.

Oppfølging og refleksjon

Du kan bruke prosessen som grunnlag for samtale om elevene er på rett vei, og om kvaliteten på arbeidet, for eksempel

Her har du husket/hva mangler her... Hva er neste skritt? Les nøye gjennom setningene, er punktum plassert riktig? Er det stor forbokstav?

Grunnleggende ferdigheter

Elevene arbeider med muntlige ferdigheter når de trener på å lytte til setninger med ulike mønstre og å ta imot og forstå instruksjoner. De øver på uttale ved å lese høyt for en medelev og korrigere hverandre underveis. Elevene får trening i å samtale på engelsk ved å bruke kjente ord og utforske og uttale nye ord. Den grunnleggende ferdigheten å kunne lese øves ved systematisk leseopplæring som fremmer forståelse for hva en setning er, og for hva strukturen til ulike typer setninger er. Elevene arbeider med å kunne skrive gjennom utforsking og repetisjon som danner grunnlag for strategier til å lage setninger og fortellinger.

Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse

Forslaget til kjennetegn på høy måloppnåelse kan tilpasses elevenes alder, nivå og hvorvidt det er første gang opplegget gjennomføres.

Eleven

- lager forståelige setninger med minst et substantiv og et verb
- bruker ulike enkle setningsmønstre, og er klar over deres funksjon
- bruker stor bokstav og punktum riktig

Utdypende kommentarer

Dette eksemplet viser hvordan elevene kan arbeide med kompetansemål knyttet til skriving på et tidlig stadium i opplæringen. Hensikten med fargede lapper/digitale verktøy er å vise elevene at ulike setningstyper har mønstre, og at ordene i en setning dermed får ulik plassering avhengig av om det for eksempel er en fortellende eller spørrende setning. Å lage den lille fortellingen sammen ivaretar nærheten til elevenes forkunnskaper, og det er med på å modellere strukturen i en fortelling.

Eksemplet vektlegger variasjon av arbeidsmåter. Elevene er fysisk aktive i deler av opplegget, de samarbeider, og de arbeider individuelt. Opplegget er både visuelt, kinetisk og auditivt tilrettelagt. Fortellingen kan skrives på papir, på PC med prosjektor eller på (interaktiv) tavle. Hvis elevene får følge utviklingen av fortellingen på stor skjerm, kan visualisering gjøre det enklere å ta opp spesielle ting som lyder, valg av ord, snakke om ordlæringsstrategier, regler og strategier for rettskriving (for eksempel direkte lydering), oppdeling i setninger, osv. I stedet for at du er en "stasjon", kan setningene henges opp i klasserommet. Elevene kan som en siste kontroll for eksempel gå rundt og sjekke om de har korrekt tegnsetting og stor forbokstav.

Opplegget kan gjøres enklere eller mer utfordrende ut fra elevenes faglige ståsted og behov. Under løpediktaten kan for eksempel noen elever få med seg en lapp med setningen tilbake til pulten for avskrift, men de går likevel tilbake til deg og leverer lappen slik at det fungerer som en løpediktat. En annen tilpasning er at du kan stille spørsmål om for eksempel ulike setningstyper, tegnsetting, bruk av adjektiv, osv. Litt mer utfordrende blir det også dersom tekstene blir lengre og mer kompliserte. Det er videre mulig å fokusere på ortografi: Hvis elevene er usikre på hvordan et ord skrives, kan den ene gå tilbake og sjekke stavemåten.

Avhengig av nivå og forkunnskaper kan elevene få setningene i riktig rekkefølge, eller sortere setningene ut fra innhold og/eller setningsbinding.

Under siste del av opplegget, hvor elevene selv produserer setninger, kan du gi tilbakemelding på kvaliteten på arbeidet. Elevene kan selv bidra med forslag til neste skritt i læringsprosessen, for eksempel å lage en ny fortelling på egen hånd. Spørsmål til elevene kan bidra til bevisstgjøring og vurdering av egen læring.

Progresjon

Kompetansemålene i dette opplegget er en videreføring av kompetansemål fra 2. årstrinn, der eleven blant annet skal kunne forstå og bruke ord, uttrykk og setningsmønstre knyttet til nære omgivelser og egne interesser. Opplegget peker framover mot kompetansemål på 7. trinn, der eleven i tillegg til å forstå og bruke ordforråd og grunnleggende mønstre for rettskriving, ordbøying, setnings- og tekstbygging, også skal kunne skrive sammenhengende tekster.

Eksempel 4: Lære å innleie, halde i gang og avslutte samtalar

5.-7. trinn

Eksemplet passer også for voksne deltakere.

Elevane lærer å stille spørsmål og bruke uttrykk i samtalar med utgangspunkt i det dei allereie kan. Dei får utvida ordforråd og anna språkleg repertoar som kan nyttast i samtalar.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- innlede, holde i gang og avslutte samtaler knyttet til kjente situasjoner
- forstå og bruke et ordforråd knyttet til kjente emner
- bruke grunnleggende mønstre for uttale, intonasjon, ordbøying og setningstyper i kommunikasjon
- bruke lytte- og talestrategier
- identifisere og bruke ulike situasjoner og læringsstrategier for å utvide egne ferdigheter i engelsk
- ta notater for å lage ulike typer tekster

Nedanfor finn du forslag til læringsmål. Elevane skal kunne forstå og bruke læringsmåla i eigenvurdering og i undervegsvurdering med deg. Læringsmåla blir ofte utarbeidde saman med elevane. Forslaget kan tilpassast alder, nivå, gruppe, elevane sine forkunnskapar og kulturbakgrunn.

Forslag til læringsmål

Eg kan

- bruke ordforråd om eit emne eg likar å samtale om
- halde ein samtale i gang ved å stille spørsmål og svare på spørsmål
- lytte og skrive ned spørsmål og uttrykk
- bruke nye spørsmål og uttrykk i eigen samtale

Undervisningsopplegg

Kva	Korleis
Idémyldring og avstemming om samtaleemne	Elevane (gjerne i grupper på 4-6) kjem med forslag til emne dei vil snakke om. Du skriv på (interaktiv) tavla emna frå gruppa som har flest, eventuelt supplert med emne frå dei andre. Eit felles samtaleemne vel dei gjennom handsopprekking for kvart emne.
Elevsamtale i par	Elevane går i par, ein stiller spørsmål om emnet (1-2 min.) og den andre svarar; etterpå byter dei roller.
Samtale mellom elev og lærar; resten lyttar og noterer – fase 1	Ein elev tek same samtalen med læraren som stiller spørsmåla. Undervegs tek du notat (innhald, ikkje språkfeil), medan resten av elevane lyttar og skriv ned så mange av spørsmåla som mogleg.
Samtale mellom elev og lærar; resten lyttar og noterer – fase 2	Ut frå notata gjentek du eleven sine svar tydeleg og med korrekt språk, og spør om det var det han/ho meinte. For å få inn dei språklege elementa enda ein gong, gjentek eleven det du sa: <ul style="list-style-type: none">• Lærar: <i>You said that you travelled by car to Denmark last summer?</i>• Elev: <i>Yes, that's right. We travelled by car.</i> Resten av elevane lyttar og skriv ned så mange nyttige uttrykk som mogleg, dvs. ordgrupper som kan brukast i ulike samanhengar og variantar: <ul style="list-style-type: none">• <i>I would like to</i> (see Justin Bieber / go to Spain / eat tacos / ...)• <i>My favourite</i> (football player is Lionel Messi / color is blue / animals are ...)• <i>The important thing about</i> (my family is ... / Sweden is ... / the car is ...) Gruppene blir oppfordra til å lytte nøye.

Fokus på språk	<p>Elevane les opp spørsmåla dei noterte, og du skriv dei på tavla. Du går deretter inn på meir konkrete språklege tema: Kva for spørsmål var særskilt tenlege i samtalen, uttale, bøyingsmønster, osv.</p> <p>Det same blir gjort med dei nyttige uttrykka. Syn korleis dei kan brukast ved å setje inn andre ord og frasar med bidrag frå elevane (jf. eksempla over).</p>
Ny elevsamtale i par	<p>Elevane gjentek samtalen med ein ny partner, og prøver å bruke spørsmål og uttrykk som er gjennomgått.</p>
Ny omgang eller avslutning	<p>Når samtalen er avslutta, kan prosessen gjentakast med ein annan elev, med same samtaleemne, for å utvide elevane sitt repertoar enda meir. Ein kan avslutte opplegget i kva for fase som helst.</p>
Undervegsvurdering	<p>Du følgjer samtalanane i elevgruppa utan å avbryte. Framovermelding kan vere støtte og oppfølging under samtalen med deg, og når ein går gjennom spørsmål og uttrykk på tavla. Elevane kan vurdere eiga læring ved å gje konkrete eksempel på nye ting dei lærte, og korleis det kan vere til nytte i samtalar utanfor klasserommet.</p>

Grunnleggjande ferdigheiter

Den munnlege ferdigheita er vektlagd i dette eksempelet. Elevane får trening i å lytte konsentrert, gjenta og lære frasar etter modellering frå læraren. Slik modellering skapar grunnlag for ein læringsstrategi som dei seinare kan nytte for å lære nye ord. Dei får òg øvd seg på å halde ein samtale i gang. I byrjinga vil dette vere med hjelp og etter eksempel frå læraren, men etter kvart vil dei sjølve kunne klare dette.

Forslag til kjenneteikn på høg måloppnåing

Forslaget til kjenneteikn på høg måloppnåing er avhengig av eleven sin alder og nivå. Eleven

- stiller mange og relevante spørsmål som gjer at samtalen blir halden i gang
- gjev gode og relevante svar på spørsmåla i samtalen
- uttrykkjer seg med tydeleg uttale, eit godt ordforråd og grammatiske mønster som gjer språket forståeleg for samtalepartnaren

- lyttar konsentrert og tek formålstenlege notat
- prøver ut og nyttar nye formuleringar og uttrykk i eige språk

Utdjupande kommentarar

Dette eksemplet syner korleis ein kan arbeide med kompetansemål som krev at elevane skal kunne føre ein enkel samtale. Heile opplegget tek utgangspunkt i elevane sine interesser, og er basert på eit prinsipp om at elevane sjølve kjem med mykje av innhaldet i aktiviteten. (Det er òg mogleg å tilpasse opplegget og be elevane velje eit emne frå hovudområdet *kultur, samfunn og litteratur*.)

Fyrste fase går ut på å finne fram til eit felles samtaleemne for heile elevgruppa, som dannar grunnlag for både kommunikasjon og meir spesifikk språklæring. Lat dei gjerne få vite kor viktig det er å kunne stille mange spørsmål om noko ein er interessert i. Elevane samtalar i par, og når parsamtalane er over, kjem den mest konsentrerte læringsfasen. Her òg tek opplegget utgangspunkt i det elevane har kome med sjølve, men det får dei til å aktivisere lyttestrategiar og hjelper dei til å kome vidare i utviklinga av det munnlege språket. Føremålet med å ta opp att parsamtalen i neste fase er at elevane da skal kunne nyttiggjere seg dei spørsmåla og uttrykka som læraren har gått gjennom.

Opplegget kan gjerast enklare ved at du går gjennom ein del spørjeord og frasar på førehand, slik at elevane kan kjenne seg trygge når dei skal starte opp samtalen. Frasane kan for eksempel skrivast på tavla, eller elevane kan lage kort med spørjeord og frasar.

Opplegget kan nyttast til samtale om alle slags emne og til arbeid med ulike typar språklege uttrykk. Kor mykje tid ein bruker på dei ulike fasane i opplegget, avheng av kva ein ønskjer å leggje mest vekt på. Det er også lurt å gje elevane forklaringar, rettleiing og eksempel på kva dei bør lytte etter og skrive ned der det trengst.

Progresjon

Kompetansemåla i dette opplegget fører vidare kompetansemål frå 4. årstrinn, der elevane blant anna skal kunne samtale om lytte- og talestrategiar og lytte til og forstå tydinga av ord og uttrykk ut frå samanhengen dei er brukte i. Opplegget peiker framover mot kompetansemål på 10. trinn, der elevane skal kunne innleie, halde i gang og avslutte samtalar om ulike emne ved å stille spørsmål og følgje opp innspel. På 10. trinn skal elevane òg kunne vidareutvikle eigne munnlege ferdigheiter i engelsk ved hjelp av ulike læringsstrategiar.

Eksempel 5: Lære språklige mønstre og skrive sammenhengende tekster

5.-7. trinn

Eksemplet passer også for voksne deltakere.

Elevane lærer å skrive sammenhengende tekster i samarbeid med deg og resten av klassen.

Gjennom modellering fra deg og repetisjon og automatisering felles i klasserommet vil opplegget aktivere minnet for læring av setningsmønstre, fraser og uttrykk. Eksemplet viser hvordan elever kan lære språklige mønstre og tekstbygging.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- bruke lese- og skrivestrategier
- skrive sammenhengende tekster som forteller, gjenforteller, beskriver opplevelser og uttrykker egne meninger
- bruke grunnleggende mønstre for rettskriving, ordbøying, setnings- og tekstbygging i produksjon av tekst
- identifisere og bruke ulike situasjoner og læringsstrategier for å utvide egne ferdigheter i engelsk
- bruke digitale verktøy og andre hjelpemidler for å finne relevant informasjon og lage ulike typer tekster

Nedenfor finner du forslag til læringsmål. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med deg. Læringsmålene blir ofte utarbeidet sammen med elevene. Forslaget kan tilpasses alder, nivå, gruppe, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn.

Forslag til læringsmål

Jeg kan

- sette sammen setninger til en sammenhengende tekst
- identifisere og bruke ulike måter å binde sammen setninger på
- forstå og snakke om hvordan en tekst er bygd opp
- vurdere og revidere en tekst med digitale skriveverktøy, og ved hjelp av støtte fra læreren og andre elever

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Idémyldring	Elevene kommer med forslag og blir enige om et emne alle skal skrive om.
Byggesteiner til teksten	<p>Du spør elevene hva som bør være med i dette emnet. Du får forslag fra elevene i form av setninger, én etter én. Hver setning får et lite bilde/symbol på tavla (vanlig eller interaktiv tavle; selve setningen skal <i>ikke</i> skrives på tavla). Siden du er språkmodell kan du endre litt på setningsstrukturen og gjenta setningene med en presis og tydelig form og eventuelt gjennomgå betydningen. Ved å aktivere minnet lærer elevene setningsmønstre, fraser og uttrykk gjennom repetisjon og automatisering. Hver ny setning repeteres sammen med alle tidligere foreslåtte setninger (til sammen minst 4-5 setninger, gjerne flere) med hjelp fra elevene, for at nyttige språklige mønstre skal festes i elevenes minne og kunne brukes i ulike sammenhenger senere. <i>Elevforslag: Football is fun to play. Du gjentar: Playing football is fun (symbol: smilefjes?).</i></p> <p><i>Neste setning, elevforslag: I think it's very boring when you see football on TV. Du gjentar: Watching football on TV is boring (symbol: TV-skjerm?). Symbolene gjør at innholdet i setningene skal festes i minnet. Språkmønsteret som får spesiell fokus her: [verb]-ing + is + [adj].</i></p>
Tekstbygging	Elevene arbeider i grupper på 2-4 med å sette sammen alle setningene til en sammenhengende digital tekst. De står fritt til å endre rekkefølgen og kombinere eller dele opp setninger, men innholdet skal beholdes så godt som mulig. Én i gruppa leser deretter teksten opp for resten av klassen. Det kan være nyttig å gjennomgå eller dele ut noen bindeord på forhånd. Bindeord kan også tas opp og framheves i selve skriveprosessen, og deretter samles til senere bruk.
Bearbeiding av teksten	Du velger en av tekstene som vises for hele klassen. Elevene kommer med innspill til forbedring, gjerne oppmuntret av spørsmål fra deg. Bearbeiding av en tekst i fellesskap er en gyllen mulighet for å fokusere på språklige mønstre og tekstbygging. Du kan vise elevene hvordan han/hun tenker og resonnerer som en mer avansert tekstbygger. Spørsmål som går på detaljer og nyanser i språket, øker elevenes bevissthet om hva som kommuniserer godt, for eksempel bruk av pronomen, bestemt og ubestemt artikkel, osv. Spesielle språklige konstruksjoner som er nye og uvante for elevene, kan gjentas og framheves i denne fasen.

Grunnleggende ferdigheter som vektlegges

Elevene arbeider systematisk med den grunnleggende ferdigheten å kunne skrive gjennom automatisering og ved å lære strategier for å kunne huske og bruke setningsmønstre og fraser. Elevene arbeider med muntlige ferdigheter ved å lytte og trene på uttale og ved å memorere setningsmønstre som de gjentar for å bruke dette skriftlig.

Underveisvurdering

Selve arbeidsprosessen i opplegget er en form for underveisvurdering med bidrag både fra elevene og deg. Måloppnåelsen utvikles underveis, og arbeidet i fellesskap gjør at alle kan føle at de bidrar til et forbedret produkt. Når den felles teksten er ferdig, kan den tjene som modell for en ny tekst som elevene selv skriver, alene eller i grupper. Denne teksten kan så få tilbakemelding basert på kriteriene som ble utarbeidet under skriveprosessen, og som kan gå på både struktur, språk og innhold.

Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse er avhengig av hva klassen har arbeidet med, og kjennetegnene skal være en underveisvurdering og ikke en sluttvurdering. På dette stadiet vil det være hensiktsmessig å drive læringsfremmende underveisvurdering. Under følger forslag til hvordan kjennetegn kan se ut når eleven har arbeidet med dette over tid:

Eleven

- skriver sammenhengende tekster med godt språk
- bruker relevante bindeord og andre tekstbindingselementer som gir god flyt og logisk tekststruktur
- reviderer egne og andres tekster ut fra relevante kriterier om tekstbygging
- bruker digitale verktøy på en hensiktsmessig måte i skriveprosessen

Utdypende kommentarer

På dette nivået skal elevene kunne skrive sammenhengende tekster, og dette eksemplet viser hvordan elevene kan arbeide med kompetansemål om setnings- og tekstbygging i fellesskap i klasserommet. Ikke alle elever klarer å heve nivået på egne tekster, og i denne aktiviteten gir du elevene hjelp og støtte slik at alle kan føle at de bidrar til å skape gode og sammenhengende tekster.

Skrivearbeidet kan gjerne skje digitalt. Det vil kunne lette skrivingen og gjøre rettelser og revidering enklere. Elevene i gruppa kan for eksempel skrive ned en setning hver, og når teksten er ferdigskrevet, samarbeider elevene om korrektur og rettskriving.

Progresjon

Kompetansemålene i dette opplegget viderefører kompetansemål fra 4. årstrinn, hvor elevene både skal kunne bruke enkle skrivestrategier, skrive korte tekster og bruke digitale verktøy for å skape tekst. Opplegget peker videre fram mot 10. årstrinn, der elevene skal kunne skrive ulike typer tekster med god struktur og

sammenheng, og kunne bruke digitale formkrav i tekstproduksjon.

Eksempel 6: tilpasset opplæring, ordlæring gjennom nyhetstekster

8-10. trinn

I dette eksemplet vises hvordan tilpasset opplæring kan inkluderes i undervisningsopplegget. Opplegget kan tilpasses ulike elevgrupper og ulike nivåer. Her er kompetansemål fra 8.-10. trinn foreslått, men opplegget kan også tilpasses ved å bruke kompetansemål fra 5. – 7. trinn eller Vg1/Vg2. Eksempelet passer også for voksne deltakere.

Elevene skal anvende ulike lesestrategier for å tilegne seg informasjon. Elevene skal også arbeide systematisk med ordlæringsstrategier gjennom å tilegne seg ordforråd fra nyhetstekster og bruker dette i diskusjon. Dersom elevene ikke kjenner til strategiene fra før, kan det være hensiktsmessig å ha en egen gjennomgang av disse før elevene skal anvende dem til å lære noe nytt.

Eksempelet vektlegger også refleksjon og bevissthet rundt egen språklæring. Gjennom bruk av og refleksjon rundt ulike læringsstrategier, kan elevene bli bevisst hvordan de lærer best. Tilpasset opplæring kan også ivaretas gjennom at elevene kan medvirke i egen læring gjennom å velge læringsstrategier knyttet til egen læring.

Lesing og ordlæring er her knyttet til en nyhetssak som velges som innhold for å nå kompetansemålene. Dette kan også kombineres med andre kompetansemål.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- bruke ulike situasjoner, arbeidsmåter og læringsstrategier for å utvikle egne ferdigheter i engelsk
- kommentere eget arbeid med å lære engelsk
- velge ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler, og bruke dem på en selvstendig måte i egen språklæring
- velge og bruke ulike lese- og skrivestrategier tilpasset formålet
- bruke egne notater og forskjellige kilder som grunnlag for skriving
- bruke digitale verktøy og formkrav for informasjonsbehandling, tekstproduksjon og kommunikasjon
- forstå og bruke ulike uttrykk for tall og andre data i kommunikasjon

Sammenheng og progresjon

For å tilpasse opplæringen er det vesentlig å ta utgangspunkt i elevenes erfaringer og forkunnskaper. For å sikre sammenheng i elevens læring, kan det også være nyttig å se på hva elevene har lært fra før. Eksemplet

bygger på en rekke kompetansemål fra 7. trinn der elevene skal kunne beskrive eget arbeid med å lære engelsk, forstå og bruke et ordforråd knyttet til kjente emner, bruke digitale ressurser og andre hjelpemidler i egen språklæring, lese og forstå ulike typer tekster av varierende omfang fra forskjellige kilder og bruke digitale verktøy og andre hjelpemidler for å finne relevant informasjon og lage ulike typer tekster. Kompetansemålene i dette eksempelet er i læreplanen videreført til Vg1/Vg2.

I dette eksemplet er det tatt utgangspunkt i mange kompetansemål fra læreplanen i engelsk. Det er naturlig at elevene må jobbe med disse kompetansemålene flere ganger i løpet av 8. – 10. trinn. Dersom elevene har jobbet med ett eller flere av disse kompetansemålene tidligere, kan opplæringen bygge på hva elevene lærte da.

Forslag til læringsmål om ordlæring

Læringsmålene blir ofte utarbeidet sammen med elevene. Dette gir mange muligheter for medvirkning og tilpasset opplæring. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egen vurdering og i undervisvurdering.

Det er ikke alltid nødvendig å utarbeide læringsmål. Noen ganger er det mest hensiktsmessig å bruke kompetansemålene som de er. Det viktige er at elevene forstår målene og vet hva som blir vektlagt i opplæringen. Lærer kjenner sin elevgruppe best, og hvordan gruppa lettest kan forstå målene for opplæringen.

Læringsmål kan tilpasses alder, nivå, gruppe, elevens forkunnskaper, kulturbakgrunn og utdanningsprogram. Elevenes forkunnskaper når det gjelder læringsstrategier og digitale ferdigheter kan være særlig relevant å ta i betraktning når læringsmålene utarbeides. Her finner du noen forslag på læringsmål om ordlæring. Disse kan være et utgangspunkt for å utvikle eventuelle læringsmål om andre læringsstrategier og digitale ferdigheter som bidrar til å nå kompetansemålene.

Jeg kan

- bruke ulike strategier for å forstå ukjente ord og huske ordenes form og betydning
- gjenkalle ordene i nye sammenhenger
- bruke ordene skriftlig og muntlig i egne tekster om aktuelle nyheter
- velge best egnet strategi for meg til å lære nye ord

Underveisvurdering og forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse

Elevene kan gjerne få tilbakemeldinger i form av muntlige kommentarer gjennom hele prosessen. Her vil det være viktig å hjelpe elevene videre i læringen av ulike strategier for ordlæring, slik at de kan overføre strategiene til nye situasjoner.

Kjennetegn på høy måloppnåelse er avhengig av elevens alder og nivå. Her er det noen eksempler på kjennetegn, men de må tilpasses den aktuelle elevgruppa. Flere av kjennetegnene kan brukes i andre

ordlærings situasjoner også.

Eleven

- identifiserer og vurderer de ulike ordlæringsstrategiene ut fra egen erfaring og nytteverdi
- bruker ordene korrekt og hensiktsmessig i egen tekstproduksjon
- tilegner seg et ordforråd knyttet til en aktuell nyhetssak
- forstår betydningen av ordene både i kjente og nye kontekster

Når det gjelder det skriftlige sluttproduktet, kan du for eksempel peke på positive trekk og skille ut et par områder som eleven kan jobbe mer med. En skriftlig vokabulartest kan brukes for å teste det innlærte ordforrådet, gjerne i form av en skriveoppgave der elevene skriver en egen tekst hvor ordene settes i en sammenheng.

Grunnleggende ferdigheter

I dette eksempelet er flere grunnleggende ferdigheter nødvendige for å utføre opplegget. Det er likevel hovedvekt på å kunne lese og på digitale ferdigheter. Elevene lærer og trener på ulike lesestrategier for å bygge ordforrådet. Elevene må også være kritiske til ordene og forklaringene de finner i forskjellige ordbøker på nettet, og de må snakke sammen om hva som kan være mulige løsninger. Elevens digitale leseferdigheter trenes når de må søke, finne, lese, filtrere og vurdere informasjon fra større tekstmengder.

Undervisningsopplegg

I dette undervisningsopplegget skal elevene velge ut og bruke en aktuell engelskspråklig nyhetssak som utgangspunkt for å tilegne seg og reflektere over egne valg av ordlæringsstrategier. Strategiene elevene jobber med vil kunne brukes i arbeid med å lære nye ord I andre tekster elevene skal jobbe med senere.

Undervisningsopplegg, engelskspråklig nyhetssak

Hva?	Hvordan?
Forarbeid: Valg av tekst	<p>Elevene skal finne en nyhetssak som skal kunne engasjere hele gruppa. Dette kan gjøres ved at elevene søker etter, velger og filtrerer aktuell informasjon fra tekster i aviser og nyhetsmagasiner fra forskjellige engelskspråklige kilder på nettet. Forarbeidet avsluttes med en gruppediskusjon der elevene er med å velge ut den aktuelle nyhetssaken.</p> <p>Internasjonale nyhetstekster stiller ofte høye krav til forståelse og ordforråd. I denne aktiviteten arbeider elevene systematisk med å tilegne seg ordforrådet i nyhetstekster. Når du velger ut tekster til arbeidet med nyhetstekster, kan elevene gjerne diskutere den måten ulike medier presenterer informasjonen på, for eksempel tabloidpresse kontra fullformataviser ("seriøse" aviser), nettmedier</p>

kontra papirmedier, osv.

Tilpasninger: Her har vi valgt å ta utgangspunkt i én tekst. Eksemplet kan lett justeres ved å velge artikler fra ulike mediers dekning av én nyhetssak. På den måten kan gruppa jobbe med tekster av ulik vanskelighetsgrad. Dersom gruppas interesser og engasjement varierer veldig, kan eksemplet justeres ved å ta utgangspunkt i flere ulike nyhetssaker og gruppere elevene etter den aktuelle saken de velger.

Bevisstgjøring og refleksjon rundt spørsmål om egen ordlæring

Før elevene begynner å jobbe med teksten kan de reflektere over hvordan de selv mener, ut fra sine erfaringer, de best lærer nye ord. Dette kan gjøres ved at elevene svarer på spørsmål, skriftlig eller muntlig, om hva det vil si å "kunne" et ord, hvordan de lærer nye ord på engelsk, hva slags ord de synes er enkle/vanskelige å lære seg, osv. Som en støtte til refleksjonen kan du beskrive tre strategier for ordlæring:

- repetisjon og memorering (mekanisk repetisjon)
- kontekstualisering (der ordene brukes i en kontekst, man konstruerer en setning med det nye ordet som skal læres)
- visualisering og assosiering (der det nye ordet knyttes til mentale eller reelle bilder og med ikke-meningsfulle assosiasjoner som rim, rytme og tall).

Tilpasset opplæring: Her kan du verdsette at det er ulike måter å lære på og at elevene har ulike erfaringer.

Skumlasing

Elevene skumleser teksten med kort tidsfrist (for eksempel 3 min.) for å skaffe seg oversikt over innholdet og tar eventuelt notater underveis. En alternativ inngang til teksten er at elevene leser ingressen, bruker bilder og eventuelle faktabokser eller sitater i teksten for å skaffe seg oversikt over innholdet.

Tilpasset opplæring: For å vise relevans utover denne læringsøkten, kan lærer fremheve at dette er strategier som elevene kan bruke i andre sammenhenger.

Oppsummering, nøkkelord

Teksten legges bort, og elevene skriver en kort oppsummering (2-3 fullstendige setninger) eller nøkkelord, som så sammenliknes og diskuteres i små grupper.

Tilpasset opplæring: Gjennom at elevene har fått forberede seg hver for seg før arbeid i små grupper, vil alle ha et utgangspunkt for å kunne bidra og inkluderes i gruppediskusjonen.

Finne ut hva ordene betyr

Elevene leser teksten på nytt og plukker ut noen ord de ikke er helt sikre på, og noen ord de ikke forstår. De skal så lage hypoteser om hva ordene betyr.

Tilpasset opplæring: For å hjelpe elevene med å lage hypoteser kan det være lurt at de kjenner til noen ulike strategier for å kunne gjette ordenes betydning. En strategi kan være å gjette betydningen ut fra den sammenhengen ordene står i. Andre opplysninger kan de trekke ut fra ordenes form, stavemåte, likhet med andre ord, forstavelser, endelser, osv.

Etter at elevene har laget hypoteser kan de sjekke og korrigere ordenes betydning ved hjelp av digitale og andre ordbøker, Internett, osv.

Styrke forbindelsen mellom ordenes form og betydning

Tilpasset opplæring: Elevene kan arbeide videre med ordene de ikke forsto på ulike måter for å styrke forbindelsen mellom form og betydning.

For eksempel:

- notere assosiasjoner de har til hvert ord (både form og betydning) i et tankekart, en liste, osv.
- finne synonymer, antonymer, under- og overordnede ord
- finne forbindelser til ord fra andre språk
- gruppere ordene etter ulike kriterier (lange/korte, "fine"/"stygge", ulike ordklasser, osv.)
- lage oppgaver hvor ordene inngår, for eksempel kryssord, "odd man out", osv.

Sammenheng i læringen

Tilpasset opplæring: For at de nye ordene elevene har lært skal ha relevans og sammenheng til nye læringssituasjoner kan elevene jobbe videre med ordene. De kan for eksempel identifisere typiske "topic"-ord og typiske "støtteord" som kan brukes i en kort oppgave, muntlig eller skriftlig. Dette kan være et nyhetsinnslag for TV/radio, en lydfil, en kort nyhetsnotis, en øyenvitnebeskrivelse, en dramatisering, en blogg, osv. Her er det mange muligheter for variasjon og tilpasset opplæring.

Eksempel 7: Søke etter informasjon på nett og skrive en sportsartikkel

8.-10. trinn til Vg 1/Vg2

Eksemplet passer også for voksne deltakere. Yrkesretting: I undervisningsopplegget er sportsartikkel brukt som eksempel. Dette kan gjøres om til en fagartikkel. Her kan det være et flerfaglig samarbeid med

programsfagslæreren.

Elevene lærer å bygge opp en artikkel og lærer om søk på Internett. Eleven skaffer seg bakgrunnskunnskap ved å søke, finne og filtrere informasjon til bruk i artikkelen. Søk etter informasjon skal både innebære søk etter sjangeren sportsartikkel og etter innholdet i sporten de velger. Elevene lærer å tilegne seg innsikt og kunnskap om kulturer og fagfelt, samt å utforme en tekst og bearbeide informasjon de har skaffet seg digitalt.

Kompetansemål på 8.-10.trinn Eleven skal kunne	Kompetansemål på Vg1/Vg2 Eleven skal kunne
forstå og bruke et generelt ordforråd knyttet til forskjellige emner	forstå og bruke et bredt generelt ordforråd og et faglig ordforråd knyttet til eget utdanningsprogram
lese, forstå og vurdere ulike typer tekster av varierende omfang om forskjellige emner forstå hovedinnhold og detaljer i selvvalgte tekster	forstå hovedinnhold og detaljer i tekster av varierende omfang om forskjellige emner
innlede, holde i gang og avslutte samtaler om ulike emner ved å stille spørsmål og følge opp innspill	innlede, holde i gang og avslutte samtaler og diskusjoner om allmenne emner og faglige emner knyttet til eget utdanningsprogram
velge ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler, og bruke dem på en selvstendig måte i egen språklæring	vurdere ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler kritisk og selvstendig, og bruke dem i egen språklæring
bruke egne notater og forskjellige kilder som grunnlag for skriving	skrive ulike typer tekster med struktur og sammenheng, tilpasset formål og situasjon
skrive ulike typer tekster med struktur og sammenheng	produsere ulike typer tekster tilpasset digitale formkrav i forskjellige digitale medier
bruke digitale verktøy og formkrav for informasjonsbehandling, tekstproduksjon og kommunikasjon	

Læringsmål

Læringsmålene utarbeides i samarbeid med elevene etter hva som vektlegges spesielt i den enkelte gruppe. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i undervisningsvurdering med deg. Siden dette opplegget kan tilpasses flere trinn, vil læringsmålene variere etter alder, nivå, gruppe, utdanningsprogram, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn.

Du må ta stilling til om det er hensiktsmessig både å ha et muntlig og et skriftlig produkt, siden dette vil få konsekvenser for valg av læringsmål og tidsbruk. I tillegg kan det være ulike deler av eksempelet som elevene/du ønsker å bruke mer eller mindre tid på. I samarbeid med elevene må du også ta stilling til om det

er hensiktsmessig at alle elevene gjør det samme, eller om noen elever leverer muntlige produkter og andre leverer skriftlige.

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Forarbeid: Sjangerkunnskap om oppbygging av en sportsartikkel	<p>Du bygger på elevenes forkunnskaper om hvordan sportsartikler er strukturert og utvider kunnskapen etter behov.</p> <p>Det kan være nyttig å se på for eksempel:</p> <ul style="list-style-type: none">• Overskrift: Kort setning/frase som framhever innholdet• 1. avsnitt: Hvem, hva, når og hvor? Legger vekt på et viktig/interessant aspekt ved innholdet• Tydelig og konsist språk, grunnleggende ordforråd• Kontekst: Grunnleggende kunnskap om idretten for å kunne skrive om den• Sitater fra personer som er involvert for å skape interesse og autentisitet <p>Elevene kan få eksempler på sportsartikler fra ulike aviser og sjekke om de finner en lignende struktur.</p>
Les sportsartikler på nettet	<p>Elevene søker på Internett etter sportsartikler i aviser fra engelsktalende land, og leser dem. Forslag: <i>The Daily Mail</i>, <i>The Daily Telegraph</i> (Storbritannia), <i>The Sydney Morning Herald</i> (Australia), <i>The Times of India</i> (India), <i>The Chicago Tribune</i> (USA), <i>The New York Times</i> (USA), <i>The Cape Times</i> (Sør-Afrika), <i>The Toronto Star</i> (Canada).</p>
Skrive egen sportsartikkel	<p>Elevene velger en idrett og om nødvendig kan de få råd om å endre valget dersom det ikke fins lett tilgjengelig bakgrunnsstoff. De skriver en digital tekst ut fra punktene som er gjennomgått, og med idéer fra avisene de har lest og andre relevante kilder. Elevene kan eventuelt levere inn et utkast og få tilbakemelding i en tidlig fase. Punktene med sjangertrekk kan tjene som læringsmål for underveisvurdering av skrivingen.</p>
Presentere idretten	<p>Elevene gir en kort muntlig presentasjon av idretten de valgte å skrive om. Hensikten med presentasjonen kan være å informere medelevene om mindre kjente idretter (for eksempel lacrosse, cricket e.l.), eller om sider ved en kjent idrett</p>

som få har kunnskap om (for eksempel det historiske opphavet til fotball, tennis, osv.). Medelever kan stille spørsmål, gi konstruktive kommentarer, diskutere, osv., og hverandrevurdering kan gi tilbakemelding om hvor godt tilhørerne ble informert om idretten, grunnen til at den var valgt, osv.

Grunnleggende ferdigheter som vektlegges

Dette eksempelet gir øvelse i digitale ferdigheter som å søke, finne, velge, vurdere og filtrere informasjon i store tekstmengder. Elevene får trening i å være selvstendige og kritiske til kilder og innhold.

Kjennetegn på høy måloppnåelse

Siden dette opplegget kan brukes og tilpasses flere trinn, vil kjennetegn på høy måloppnåelse variere etter alder, nivå, gruppe og etter hvilke elementer som er vektlagt. Underveisvurdering kan være hensiktsmessig for senere vurdering av måloppnåelse.

Veiledende nasjonale kjennetegn på måloppnåelse etter 10. årstrinn for engelsk

Utdypende kommentarer

Opplegget dekker kompetansemål fra flere hovedområder, og artikkelen kan gjøres enklere eller mer avansert tilpasset elevens forkunnskaper.

Dette eksemplet viser hvordan du kan arbeide med kompetansemål knyttet til skriving og tekstproduksjon gjennom å utnytte en spesifikk teksttype og temaet idrett, noe som kan virke motiverende for mange elever. De fleste elever har et forhold til sport, og gjennom å skrive en sportsartikkel og presentere idretten muntlig, får elevene trene på både muntlige og skriftlige ferdigheter, inkludert trening i å lese engelske tekster på nettet. De får dessuten arbeide med kulturelt bakgrunnsstoff i forbindelse med idretten og landet de velger.

Skriveprosessen krever en del forarbeid hvor elevene gjør seg kjent med sjangeren og stilen i sportsartikler før de begynner å skrive. Kriteriene som knyttes til teksttypen sportsartikkel, kan også brukes underveis i prosessen i forbindelse med underveisvurdering av ulike typer (egenvurdering, hverandrevurdering og lærervurdering). Opplegget kan gjøres enklere ved å fokusere på færre av punktene som er nevnt over her, og/eller ved å lage og gi elevene en skriveramme med innledende ord og fraser hvor elevene får hjelp og støtte til å utforme teksten.

Progresjon

Kompetansemålene for 8.-10. trinn og for Vg1/Vg2 bygger på kompetansemål fra 7. trinn der elevene skal kunne bruke digitale ressurser i egen språklæring, lese og forstå ulike typer tekster av varierende omfang fra forskjellige kilder, ta notater for å lage ulike typer tekster og å bruke digitale verktøy og andre hjelpemidler for

å finne relevant informasjon.

Eksempel 8: Skrive tekster i digitale medier om engelsk som et verdensspråk

Vg1/Vg2

Eksemplet passer også for voksne deltakere. Med yrkesretting kan elevene utforske hvordan engelsk brukes som et arbeidsspråk innenfor et yrkesområde, og finne fram til sentrale engelske begrep innenfor et fagområde.

Elevene lærer å utforske sider av det engelske språket og dets posisjon ved å bruke læringsstrategier og digitale ressurser og ved å presentere og vurdere funnene. Elevene lærer å bruke kilder og digitale verktøy kritisk og selvstendig.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- drøfte framveksten av engelsk som et verdensspråk
- vurdere forskjellige kilder og bruke innhold fra kildene på en selvstendig, kritisk og etterprøvbar måte
- produsere ulike typer tekster tilpasset digitale formkrav i forskjellige digitale medier

Eventuelt:

- lytte til og forstå sosiale og geografiske varianter av engelsk fra autentiske situasjoner
- bruke mønstre for uttale, intonasjon, ordbøying og varierte setningstyper i kommunikasjon
- bruke mønstre for rettskriving, ordbøying og variert setnings- og tekstbygging i produksjon av tekst
- tolke og bruke teknisk og matematisk informasjon i kommunikasjon

Innholdsdelen dreier seg om engelsk som et verdensspråk, men de andre elementene i opplegget bestemmer elevene/du ut i fra hva som skal vektlegges og trenes på. Er det språkføring, kilder, digitale verktøy, digital dømmekraft, muntlig eller skriftlig formidling eller noe annet som gruppen skal konsentrere seg om?

Læringsmålene utarbeides sammen med elevene og tilpasses alder, nivå, gruppe, utdanningsprogram, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med deg.

Læringsmål

Siden gruppen sammen blir enige om hva som skal være hovedmålet med opplæringen, blir læringsmålene bestemt i samarbeid mellom deg og elevene. Læringsmålene kan også variere fra elev til elev. Forslaget

nedenfor inneholder muntlige og digitale ferdigheter, men hvis gruppen vektlegger andre elementer, vil læringsmålene se annerledes ut:

Jeg kan

- informere andre om hvordan og hvorfor engelsk er blitt et verdensspråk
- diskutere ulike sider ved rollen til det engelske språket i dagens Norge og verden for øvrig
- bruke forskjellige kilder til å finne informasjon og oppgi kildereferanser
- bestemme hvilken type kilder det er larest å bruke til ulike formål
- bruke digitale verktøy og digitale formkrav for å få fram et budskap ut fra oppgitte kriterier

Yrkesretting: Jeg kan

- utforske hvordan engelsk brukes som et arbeidsspråk innenfor et yrkesområde
- finne fram til sentrale engelske begrep innenfor et fagområde

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Aktivering	Elevene tar en kort diskusjon om hvilken rolle det engelske språket spiller i Norge i dag (og for 50, 100, 500 år siden). For å få elevene til å reflektere kan læreren gjerne provosere litt, for eksempel <i>Do we need Norwegian at all?</i>
Idémyldring	Hver elev setter opp et VØL-skjema og foreslår i fellesskap sider ved emnet "Engelsk som verdensspråk" som kan utforskes (for eksempel historikk, geografisk spredning, osv.). Bruk gjerne strategiverktøy i denne prosessen (se kapittel 4): <ul style="list-style-type: none">• Tankekart med <i>the English language</i> i midten• Tidslinje – språkutvikling• Venndiagram – positive/negative sider ved engelsk som verdensspråk• Story Board – utvikling av enkeltord eller ordgrupper (for eksempel norr. <i>klubba</i> - > eng. <i>clubbe</i> -- <i>club</i> - > no. lånnord <i>klubb/club</i>).
Utforming av oppgaven	Du og/eller elevene avgjør arbeidsform (individuell, par, gruppe) og type sluttprodukt (forslag: blogg, wiki, eller plakater laget i PowerPoint eller Prezi). Elevene bidrar til å utforme læringsmål, og du sammenfatter og deler ut klare skriftlige instruksjoner.
Utforskning og fordyping	Elevene planlegger hva de skal finne ut (fase 2 i VØL-skjemaet) og fordeler oppgaver slik at hver gruppe får ulikt tema/ulik vinkling på arbeidet. Underveis sjekker de at

kriteriene dekkes.

Du veileder om avgrensing av det området elevene skal undersøke, og elevene vurderer hvilke kilder som er hensiktsmessige.

Produkt

Elevene lager en presentasjon basert på opplysninger de har funnet. Produktet skal gi informasjon på en klar og tydelig måte, men kan gjerne suppleres med en kort muntlig introduksjon (5 minutter). Elevene kan utføre hverandrevurdering basert på de forhåndsavtalte læringsmålene.

Elevene kan bruke Photostory, Prezi, PowerPoint, *Presentations* på Google eller lignende.

Vurdering

Etter presentasjonen kan elevene legge ut en artikkel på en blogg slik at flere kan kommentere. Dette kan være en bloggside kun for klassen. På denne måten får elevene bredere kunnskap om temaet ved at de leser hverandres artikler. Med en blogg vil elevene arbeide for å skrive godt siden alle kan lese det de skriver, og de vil i de fleste tilfeller søke opp ord de trenger for å forbedre teksten sin. Ordforrådet vil utvikle seg når de skriver tekster om ukjente temaer. Ved å bruke blogg som en del av oppgaven vil også de digitale ferdighetene utvikles, siden det å skrive om ukjente emner som krever ny kunnskap, gir trening i å bruke forskjellige kilder på nettet.

Eventuelt kan hver elev/gruppe levere inn 2-3 spørsmål/emner (ut fra del 3 i VØL-skjemaet). Du supplerer og deler ut igjen en liste som eventuelt blir utgangspunkt for en prøve (muntlig eller skriftlig), hvor elevenes samlede kunnskaper om emnet blir vurdert. I eksemplet er elevenes spørsmål foreslått som utgangspunkt for en prøve om emnet. Du kan justere dem og lage åpne spørsmål som elevene foreslår, som ikke bare har ett riktig svar, og som vil kunne gi relevante besvarelser som kan brukes til å vurdere elevenes kunnskaper: *Mention some of the main reasons why English is a dominant world language today, and discuss how this affects English as a school subject* (istedenfor spørsmål som *How many people speak English in the world today?*)

Grunnleggende ferdigheter

Uansett hvilke elementer gruppen velger å konsentrere seg om, er det de digitale ferdighetene som øves i dette eksempelet. Elevene søker etter informasjon, vurderer informasjonen de finner, og lærer å bruke kilder selvstendig og kritisk. I presentasjonen forholder elevene seg til digitale formkrav og bruker digitale ferdigheter for å få frem et budskap. Elevene bruker også skrivestrategier ved hjelp av diagrammer (se også

kapittel 4) og bruker forkunnskaper om tekststrukturer ved utformingen av en presentasjon, blogg eller artikkel. Elevene får også trening i å lese og å bruke lesestrategier for å innhente informasjon. Elevene får trening i den grunnleggende ferdigheten å kunne regne når de må tolke og bruke teknisk og matematisk informasjon, både ved innhenting av informasjon og presentasjon av funnene.

Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse

Forslaget til kjennetegn på høy måloppnåelse er avhengig av elevenes alder, nivå og forkunnskaper. Det er gruppen sammen med deg som bestemmer hvordan produktet skal formidles, og kjennetegn på høy måloppnåelse vil derfor variere. Kjennetegnene kan for eksempel se slik ut:

Eleven

- har bred kunnskap om framveksten av engelsk som et verdensspråk
- reflekterer modent omkring det engelske språkets rolle
- vurderer og utnytter digitale og andre kilder selvstendig og kritisk, og oppgir dem etter formelle krav
- presenterer informasjon muntlig og skriftlig på en tydelig måte, med god flyt og struktur og relevant ordforråd

Utdypende kommentarer

Emnet "Engelsk som verdensspråk" kan omfatte de fleste aspekter ved det engelske språket, og kan føres i ulike retninger. Noen av kompetansemålene i eksemplet (under Eventuelt) kan dekkes gjennom arbeid med for eksempel muntlige/skriftlige varianter av det engelske språket i ulike deler av verden, og gjennom behandling av informasjonsdata om spredning, antall engelsktalende med engelsk som første-, andre- og tredjespråk, osv. Slik blir også den grunnleggende ferdigheten å kunne regne en integrert del av eksempelet siden elevene må tolke og bruke teknisk og matematisk informasjon i kommunikasjon.

På dette nivået skal elevene kunne bruke kilder kritisk og produsere tekster tilpasset digitale formkrav. I dette eksemplet skal de tilpasse den informasjonen de finner til et format som skal kunne opplyse andre. Det er derfor viktig at de velger ut hva som er viktigst og mest interessant, og velger hva som kan uttrykke dette på en god måte (bilder, tabeller, kulepunkt, osv.). Andre presentasjonsformater som artikkel, blogg, radio-/TV-reportasje, Prezi eller PowerPoint-presentasjon kan også brukes.

Oppgaven kan gjøres enklere ved at elevene for eksempel får oppgitt noen konkrete spørsmål og hvilke kilder som kan brukes, eller ved at elevene får utdelt en skriveramme for sluttproduktet.

I første fase av opplegget bruker elevene egne erfaringer og oppfatninger som utgangspunkt. Her bør tidsrammene være stramme, og du kan gjerne komme med egne innspill. Selve arbeidet med å hente inn informasjon og utforme et produkt vil ta lengre tid, men også her er det hensiktsmessig å operere med faste tidsrammer.

Elevene får bidra med innspill i flere faser. Det er spesielt viktig at de kan være med på å utforme læringsmål

som skal dekkes av oppgaven/produktet, og at de får bruke disse i egenvurdering underveis og til hverandrevurdering av sluttproduktet.

Progresjon

Kompetansemålene i dette opplegget viderefører delvis kompetansemål fra 10. trinn som går på kildebruk og digitale tekster. På dette trinnet skal kildebruken være selvstendig og kritisk, og digitale tekster skal kunne tilpasses ulike medier. Kompetansemålet med engelsk som verdensspråk kan ses som en videreføring av kompetansemålet på 10. trinn hvor elevene skal kunne gjøre rede for trekk ved britisk og amerikansk historie.

Eksempel 9: Fordype seg i et faglig emne: Interdisciplinary Presentation Vg1/Vg2/YF/SF

Eksemplet passer også for voksne deltakere.

Elevene lærer å bruke engelsk på tvers av fagfelt og de velger et emne innenfor utdanningsprogrammet sitt og presenterer dette. Elevene lærer blant annet å bruke kilder og digitale verktøy kritisk og selvstendig. Eksempelet passer for både yrkesfag og studiespesialiserende.

Kompetansemål

Eleven skal kunne

- vurdere forskjellige kilder og bruke innhold fra kildene på en selvstendig, kritisk og etterprøvable måte
- produsere ulike typer tekster tilpasset digitale formkrav i forskjellige digitale medier
- fordype seg i et faglig emne innenfor eget utdanningsprogram og presentere dette
- forstå og bruke et bredt generelt ordforråd og et faglig ordforråd knyttet til eget utdanningsprogram
- forstå hovedinnhold og detaljer i ulike typer muntlige tekster om allmenne emner og faglige emner knyttet til eget utdanningsprogram
- uttrykke seg på en nyansert og presis måte med god flyt og sammenheng, tilpasset formål og situasjon
- innlede, holde i gang og avslutte samtaler og diskusjoner om allmenne emner og faglige emner knyttet til eget utdanningsprogram
- tolke og bruke teknisk og matematisk informasjon i kommunikasjon
- bruke mønstre for uttale, intonasjon, ordbøying og varierte setningstyper i kommunikasjon

Elevene skal fordype seg i et faglig emne innenfor eget utdanningsprogram. Her kan det være

hensiktsmessig å utelate enkelte fag som du vet er vanskelig å vise god engelskkompetanse i. Læringsmålene utarbeides sammen med elevene og tilpasses alder, nivå, gruppe, utdanningsprogram, elevenes forkunnskaper og kulturbakgrunn. Elevene skal kunne forstå og bruke læringsmålene i egenvurdering og i underveisvurdering med læreren. Opplegget bør gjennomføres i andre halvdel av skoleåret.

Læringsmål

Siden gruppen sammen blir enige om hva som skal være hovedmålet med opplæringen, blir læringsmålene bestemt i samarbeid mellom lærer og elevene. Læringsmålene kan også variere fra elev til elev. Forslaget nedenfor inneholder muntlige og digitale ferdigheter, men hvis gruppen vektlegger andre elementer, vil læringsmålene se annerledes ut:

Jeg kan

- informere andre om mitt valgte tema og problemstilling
- diskutere og reflektere over ulike syn på tema og problemstilling
- bruke forskjellige kilder for å finne informasjon og oppgi kildereferanser
- bruke statistikk for å underbygge påstander og fakta
- bestemme hvilken type kilder det er larest å bruke til ulike formål
- bruke digitale verktøy og digitale formkrav for å få fram et budskap ut fra oppgitte kriterier
- bruke et situasjonstilpasset språk (mottakerbevissthet og fagterminologi)

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Aktivering	Elevene gjør en egenvurdering av hva de synes har vært interessant å jobbe med i løpet av året uansett fag. Her kan læreren begrense antall fag ettersom hva som er hensiktsmessig.
Idémyldring	Elevene velger ut noe de har jobbet med i ett av de andre fagene. Det kan også være at de ønsker å utforske noe innenfor ett eller flere kompetansemål i et fag.
Utforming av oppgaven	Da oppgaven baserer seg på egeninteresse er det naturlig at denne legges frem individuelt. Presentasjonsformen bør være muntlig med eventuelle etterfølgende spørsmål. Læreren lager forslag til læringsmål og kriterier som elevene bidrar med å utforme videre, og sammenfatter og deler ut klare skriftlige instruksjoner. Problemstillingen og/eller tema må være innenfor ett eller flere av kompetansemålene i det valgte faget. Det er også

mulig å velge flerfaglige kompetansemål i tillegg til engelsk. Noen tema kan være utfordrende å diskutere, men som derimot krever avansert fagterminologi. Dette må læreren ta hensyn til i utformingen av læringsmål og i vurderingen. Her avgrenses også hvilke(t) fag oppgaven skal begrenses til.

Utforskning og fordyping	<p>Elevene planlegger hva de skal jobbe med. Underveis sjekker de at kriteriene dekkes (egenvurdering).</p> <p>Lærer veileder om presentasjonsoppsett, avgrensing av det området elevene skal undersøke, og elevene vurderer hvilke kilder som er hensiktsmessige. Elevene trenger veiledning i forhold til diskusjon. En god måte er å sette f.eks. ulike teorier, faglige metoder, argumenter osv. opp mot hverandre.</p>
Produkt	<p>Elevene lager en presentasjon. Elevene kan bruke Photostory, Prezi, PowerPoint, Presentations på Google eller lignende. Faglærer avgjør hvor lenge presentasjonen skal vare og om oppfølgingsspørsmål skal gjennomføres.</p> <p>Dersom presentasjonen holdes i klassen, kan elevene utføre hverandrevurdering basert på de forhåndsavtalte læringsmålene, og/eller de kan notere seg to ting som var bra og én ting som eleven kan gjøre bedre (two stars and a wish).</p>
Vurdering	<p>Etter at alle presentasjonene er ferdige setter elevene seg i grupper på 4-6 og gir de hverandre tilbakemelding på presentasjonene.</p> <p>Læreren gir således både en muntlig og/eller skriftlig tilbakemelding på måloppnåelse. Ofte vil elevenes hverandrevurdering underbygge lærerens vurdering.</p> <p>Utfordringen er at i noen fag vil diskusjonsdelen være mer utfordrende enn andre. Derfor trenger elevene god veiledning. Det hender at elevene velger bort et tema de er interessert i fordi de føler at temaet er vanskelig å diskutere. Her må lærer hjelpe til slik at dette ikke blir en hindring. Hensikten er at elevene velger et emne som interesserer dem innenfor utdanningsprogrammet. På den annen side krever kanskje emnet mer avansert fagterminologi enn diskusjon. Læreren må vurdere hva som vektlegges i den enkelte presentasjonen og at elevene er gjort kjent med dette tidlig.</p>

Grunnleggende ferdigheter

Uansett hvilke elementer du og elevene velger å konsentrere dere om, er det flere grunnleggende ferdigheter som øves i dette eksempelet. Elevene søker etter informasjon, vurderer informasjonen de finner, og lærer å

bruke kilder selvstendig og kritisk. I presentasjonen forholder elevene seg til digitale formkrav og bruker digitale ferdigheter for å få frem et budskap. Elevene bruker også forkunnskaper om tekststrukturer ved utformingen av en presentasjon. Elevene får trening i å lese og å bruke lesestrategier for å innhente informasjon. Elevene får trening i å tolke og bruke teknisk og matematisk informasjon for å underbygge fakta og påstander i presentasjonen. Til slutt får elevene øvd på å bruke engelsk på tvers av fagfelt.

Forslag til kjennetegn på høy måloppnåelse

Forslaget til kjennetegn på høy måloppnåelse er avhengig av elevenes alder, nivå og forkunnskaper. Det er gruppen sammen med lærer som bestemmer hvordan produktet skal formidles, og kjennetegn på høy måloppnåelse vil derfor variere. Kjennetegnene kan for eksempel se slik ut:

Eleven

- har god innsikt i det valgte temaet
- reflekterer og diskuterer modent rundt den valgte problemstillingen
- vurderer og utnytter digitale og andre kilder selvstendig og kritisk, og oppgir dem etter formelle krav
- presenterer informasjon muntlig og skriftlig på en tydelig måte, med god flyt og struktur og relevant ordforråd

Utdypende kommentarer

Kompetansemålet «fordype seg i et faglig emne innenfor eget utdanningsprogram og presentere dette» kan være utfordrende. Eksempelet er utarbeidet slik at det kan tilpasses alle utdanningsprogrammer på VG1 og VG2. Noen elever vil kunne velge en presentasjon de har gjort tidligere i et annet fag med noen justeringer. Dette kan være greit for mye av hensikten med eksempelet er at elevene skal bruke engelsk for å kommunisere fag. Det er et slikt språk de vil finne ved senere utdanning eller jobb. Uansett må kriteriene være tilpasset læringsmålene som klassen har utarbeidet.

En annen utfordring kan være i hvilken grad elevene skal få velge fag. Dersom du vil styre tema mot programfagene på yrkesfag, kan du utelate fellesfagene. Det samme kan du gjøre på studiespesialiserende ved å begrense aktuelle fag til naturfag, geografi, naturfag, kroppsøving og samfunnsfag. Poenget er å velge et fag utenom engelskfaget og samtidig hjelpe elevene med å finne et tema og problemstilling der elevene får mulighet til å vise flerfaglig kompetanse på en god måte.

Vanskelighetsgraden kan økes/minskes avhengig av krav til lengde og innhold. Eksempelet bygger på at elevene har kunnskap og erfaring fra tidligere med å strukturere og fremføre en presentasjon. Det mest naturlige er å gjennomføre et slikt prosjekt på våren. Da er elevene tryggere på sin egen kompetanse og klassemiljø. På et slikt nivå er det å være kritisk til bruk av kilder viktig. På yrkesfag kan du begynne med korte flerfaglige presentasjoner tidlig på året der du fokuserer på ulike ferdigheter slik at elevene opparbeider seg kompetanse med det å utforme og holde flerfaglige presentasjoner. Dette kan avsluttes med et mer omfattende flerfaglig prosjekt på slutten av året.

Eksempel 10: Flerfaglig opplæring: engelsk, norsk og TIP

Dette flerfaglige eksemplet kan brukes som mal for alle utdanningsprogram selv om vi her henviser direkte til ATV-prosjekt for Vg1 TIP:

<http://fyr.ndla.no/nb/teachingprogramme/8279>.

Kompetansemål, læringsmål og grunnleggende ferdigheter finner du i lenken.

Undervisningsopplegg

Hva	Hvordan
Aktivering	<p>Elevene får i oppgave å presentere noe de har laget i produksjonsfaget i løpet av året. Det kan være en kjole på DH eller en ATV på TIP.</p> <p>Elevene må engasjere et bredt ordforråd og dokumentere ulike deler av produksjonen der ulike materialer, verktøy og prosesser inngår. De må redegjøre for hvilke mål som lå i oppgaven og hvordan disse målene ble møtt/ikke møtt. De skal beskrive utfordringer i prosessene og hvordan disse ble løst.</p>
Idémyldring	<p>Elevene skriver ned ideer som en digital tekst og legger inn teksten i hensiktsmessige applikasjoner som:</p> <ul style="list-style-type: none">• Tankekart med tema i midten• Tidslinje – språkutvikling• Venndiagram – positive/negative sider ved tema• Story Board – utvikling av arbeidsprosessen
Utforming av oppgaven og læringsmål	<p>Lærer og elevene avgjør arbeidsform (individuell, par, gruppe) og type sluttprodukt (forslag: blogg, wiki, eller plakater laget i PowerPoint eller Prezi).</p> <p>Elevene bidrar til å utforme læringsmål, og du sammenfatter og deler ut klare skriftlige instruksjoner for hvordan formål og rammer møtes.</p>
Utforskning og fordyping	<p>Elevene planlegger hva de skal finne ut (fase 2 i VØL skjemaet) og fordeler oppgaver slik at hver gruppe får ulikt tema/ulik vinkling på arbeidet. Underveis sjekker de at kriteriene dekkes. Du veileder om</p>

	avgrensning av det området elevene skal beskrive, og elevene vurderer hvilke prosesser som er hensiktsmessige å inkludere.
Presentasjon	Elevene lager en presentasjon basert på sine konkrete produkter (notater) evt. bilder og deler sine erfaringer begrenset til det som ligger i oppgaven. Produktet skal gi informasjon på en klar og tydelig måte, men kan gjerne suppleres med en kort muntlig introduksjon (5 minutter). Elevene kan bruke Photostory, Prezi, PowerPoint, Presentations på Google eller lignende.
Produkt	Etter presentasjonen kan elevene legge ut en artikkel på en blogg. Dette kan være en bloggside kun for klassen. På denne måten får elevene bredere kunnskap om temaet. Med en blogg vil elevene arbeide for å skrive godt siden alle kan lese det de skriver, og de vil i de fleste tilfeller søke opp ord de trenger for å forbedre teksten sin. Ordforrådet vil utvikle seg når de skriver tekster om ukjente temaer. Ved å bruke blogg som en del av oppgaven vil også de digitale ferdighetene utvikles, siden det å skrive om ukjente emner som krever ny kunnskap, gir trening i å bruke forskjellige kilder på nettet.
Vurdering	Elevene kan utføre hverandrevurdering basert på de forhåndsavtalte læringsmålene. Elevene må vise gode lytte-strategier når de er publikum under presentasjonene. Alle skal gi positiv tilbakemelding på innhold, (struktur og/eller språk) i presentasjonene og hvis det passer komme med forslag til forbedring. Det vil være hensiktsmessig med en sjekkliste med gradering som gir mulighet til å si om det er i liten, noen eller stor grad av måloppnåelse.

Idébank

Her finner du idébank med forslag til ulike læringsaktiviteter. Forslagene kan brukes på alle nivåer i språklæringen og du kan bruke forslagene i eksemplene i kapittel 3.

Eksempler på muntlige læringsaktiviteter

- **Talekor med vri:** Du sier et ord eller uttrykk og alle elevene gjentar i kor samtidig. Du varierer stemmen til for eksempel å være trist, glad, skummel, med syngende eller skjelvende stemme. Elevene kan også først rope så høyt de kan (kreativt kaos), deretter hviske, og til slutt si det med lav stemme. Variert stemmebruk tar fokuset bort fra det å snakke høyt, og kan bidra til at elevene slipper seg løs og tør å eksperimentere.
- **Én stemme:** Elevene trener på ord og uttrykk hjemme som de framfører i par på skolen, med "en stemme": Du eller en elev viser en illustrasjon av et ord/uttrykk, og de to elevene ser på hverandre og sier det på engelsk i kor.
- **Please-leken:** Du gir elevene forskjellige instruksjoner. Hvis setningen etterfølges av ordet *please*, skal elevene utføre det du ber om, ellers ikke. Du utfører aktiviteten selv uansett: *Can you jump, please? Can you jog? Can you sit down, please? Stand up!*
- **Sammenlikne to ord:** Elevene går sammen i par, og hvert par får to ord/uttrykk som har noe felles, for eksempel *king & queen* eller *king & knight*. Elevene samarbeider om å forklare forskjellen mellom ordene på engelsk uten å bruke selve ordene i forklaringene. Når de er ferdige (for eksempel etter 5 minutter), forklarer to og to par ordene sine for hverandre. Tilpasning: Det er enklere å forklare motsetninger (*king & queen*) enn ord/uttrykk som har mange fellestrekk (*king & knight*).
- **Posefortelling:** Elevene deles i grupper og får en pose hver. Fyll posen med 5 ting som elevene kan de engelske ordene på. Gruppene åpner posen, ser på tingene og blir enige om hva de heter på engelsk. Deretter bruker de ordene til å skape en muntlig fortelling, hvor hver elev kan hjelpe til og legge til ord/uttrykk når gruppa formidler fortellingen til de andre. Mens de forteller, viser de fram det de forteller om. Elevene kan eventuelt ta med en ting hjemmefra som passer til temaet de arbeider med på skolen (hobbyer, farger, klær, osv.). Hver gruppe fyller en egen pose og bruker den til å fortelle. De kan også bytte poser med en annen gruppe.
- **Reader's Theatre:** Velg en historie som kan deles i flere deler. Hver elev får sin del eller rolle som de øver på. Dette fremføres for resten av gruppen. På nettet er det mange lenker til gode tekster til Reader's Theatre.
- **Gjenfortelling:** Elevene tenker ut en interessant fortelling fra sitt eget liv, og noen ideer kan skrives opp. Elevene setter seg i par og forteller hverandre sin fortelling. Når de er ferdige, skriver de navnet sitt og tittelen på fortellingen på en lapp og bytter lapp med samtalepartneren. Elevene finner en ny partner og gjentar fortellingen den forrige partneren deres fortalte, før de på nytt bytter lapper og partnere. Samme prosedyre gjentas med noen flere medelever. Dette eksemplet viser hvordan elevene kan trene på muntlig språkbruk og lytteforståelse gjennom å bruke interessante beretninger fra eget liv. Elevene trener både på muntlig flyt i språket og ordlæring knyttet til spesielle emner.
- **Venndiagram- Sammenligning:** Elevene kan ta notater i et venndiagram om det de leser eller hører. De skriver ned stikkord for å kunne sammenligne to personer, ting eller hendelser. Dette er gjerne klargjørende for forståelsen av forskjeller og likheter.
- **Venndiagram – Presentasjon:** Elevene kan planlegge en presentasjon i et venndiagram. De bruker det som manus for å huske hva de skal si når de sammenligner. De kan også vise det som et bilde i

presentasjonen.

- **Tidslinje – Presentasjoner:** Elevene kan planlegge en presentasjon i en tidslinje. De bruker tidslinjen som manus for å huske hva de skal si, og i hvilken rekkefølge. De kan også vise tidslinjen som et bilde i presentasjonen.
- **Lyddordbok:** Ved hjelp av Dictionary online eller Quizlet.com kan elevene bruke program for å øve på glosser. Ved hjelp av OneNote, Evernote eller dropbox mappe kan elevene lagre lydfiler direkte i notatblokken, og læreren kan lytte til elevene og gi underveisvurdering.
- **Homofon-diktat:** Homofoner er ord som høres like ut, men betyr ulike ting og skrives forskjellig (for eksempel *see-sea, son-sun, one-won, tail-tale* osv.). Slike ord er lette å blande sammen når elevene skriver. Etter å ha trent på noen av ordene kan de få en diktat hvor du leser enkle setninger sakte to ganger, elevene skriver ned setningen, og deretter leser du setningen en gang til. Elevene sjekker at de har stavet ordene riktig.
- **Forklare et begrep:** Elevene forklarer et ord/uttrykk til de andre elevene uten å bruke selve ordet eller begrepet. Elevene kan gi en bruksanvisning på hvordan en gjenstand brukes. De andre elevene gjetter.
- **Uttale, ord og begrepsforståelse:** Elevene velger noen ord/uttrykk de kan godt, lager flere forklaringer til hvert ord/uttrykk, og gir eksempler på hvor ordene brukes. De leser inn forklaringene på en lydfil og laster dem opp på skolens læringsplattform hvor de kan lenkes opp som en felles lydordbok.

Eksempler på skriftlige læringsaktiviteter

- **Diktat:** Du dikterer korte beskjeder eller enkle setninger som inneholder kjente og ukjente ord og uttrykk, slik at elevene venner seg til at de også skal huske tidligere ord/uttrykk og bruke dem i sammenheng. Les hver setning sakte to ganger. Elevene skriver ned setningen. Deretter leser du setningen en gang til. Elevene sjekker at de har stavet ordene riktig, at de har stor bokstav i begynnelsen og riktig tegnsetting i slutten av setningen. Dette er forarbeid og utgangspunkt for kompetansemål etter 7. trinn, å kunne ta notater og trening av lytteferdighet. Ved å utvide til diktat av fortellinger lærer elevene å avkode teksten og se mønster i fortellinger.
- **Blogg:** Elever skriver en blogg som de deler med klassen. Alternativt kan de lage en felles notatblogg i Evernote eller OneNote og dele med klassen. På den måten får alle muligheter til å lese fagtekstene til alle elevene, og elevene får flere lesere på sine tekster.
- **Venndiagram – Planlegge tekst:** Elevene kan planlegge en tekst i et venndiagram hvis de skal sammenligne noe i teksten sin. Teksten kan deles inn i to deler (likheter og forskjeller) eller i tre deler (likheter, egenskaper ved det ene, egenskaper ved det andre). De tre delene kan også representere tre avsnitt.
- **Tidslinje – Strukturere tekst:** Elevene kan planlegge en tekst i en tidslinje. De skriver stikkord om hva de vil ha med i begynnelsen, hoveddelen og avslutningen av teksten. Dette bidrar til å strukturere teksten.

- **Fortelling basert på tre ord:** Du velger tre engelske ord/uttrykk som elevene skal slå opp på nettet eller i en papirordbok. Den som finner ordet/uttrykket først, får lese betydningen høyt. Dette gjentas til alle tre ordene/uttrykkene er forklart. Så skriver elevene individuelt eller i par en kort fortelling hvor de bruker minst to av ordene/uttrykkene, helst alle tre. De må passe på at stavemåten er riktig, og at betydningen passer. Elevene kan i tillegg få beskjed om at ordene/uttrykkene må brukes i den rekkefølgen de ble sagt, i alfabetisk rekkefølge, substantiv før verb, osv.
- **Skrivning tilpasset formålet:** Du viser eksempler på (modellerer) ulike typer tekster og konkretiserer begrepene *formål*, *avsender*, *mottaker* og *type tekst*. Elevene reflekterer over hvordan ulike typer tekster best formidler et budskap. Alle tekstene skrives i en kontekst: avsender (hvem skriver teksten), mottaker (hvem leser teksten), formålet med skrivingen (hvorfor skal eleven skrive teksten) og type tekst (hva slags type tekst passer best til formålet). Elevene lærer at formål, avsender, mottaker og type tekst bestemmer rammene for teksten. Her er forslag til en lenke om formelt og uformelt språk. http://www.word-mart.com/html/formal_and_informal_writing.html

Eksempler på læringsaktiviteter med lesing

- **Skimming, hovedinnhold:** Elevene får oppgitt et tema og får tre korte tekster. De peker ut den teksten som handler om det oppgitte temaet, hovedinnholdet. La elevene få kort tid, slik at de trener på raskt å få et overblikk over teksten uten å lese igjennom alt.
- **Skimming, nøkkelsetning:** Elevene skumleser en kort tekst og samarbeider om å formulere en setning om hva som er hovedinnholdet i teksten. Dette utvikler elevens evne til å lage problemstillinger og finne fokus i sine egne tekster.
- **Skimming, hovedinnhold og nøkkelsetning:** Fordel tre tekster mellom elevene, slik at alle har en tekst hver. Gi dem 1 minutt til å skumlese teksten for å forstå hovedinnholdet (tiden kan tilpasses lengde og vanskegrad). Hver elev skriver ned hovedinnholdet i 2-3 setninger. Elevene går i par, og hver elev får 30 sekunder til å forklare hovedinnholdet for partneren.
- **Skimming av digitale tekster:** Elevene leser raskt (5-7 minutter) gjennom en eller flere korte tekster (for eksempel om produkter, prosesser, matblogger, restaurantmeldelser, behandlingsmanualer, aktuelle nyhetsartikler, osv.) for å finne ut hva tekstene handler om, og om de er saklige, nøytrale og positivt eller negativt ladet. Elevene kan diskutere det de har lest og sammenligne det de har fått med seg.
- **Skimming + close reading:** Elevene tar med seg en tekst hjem som de har skumlest på skolen for å nærlese den slik at de kan bruke den tiden de ønsker. De leser teksten nøye og forbereder en kort framføring av hovedinnholdet til neste engelsktime gjennom å ta notater, se over notatene, kutte, osv. for å få en oppsummering som de er fornøyd med, og som det tar omtrent 30 sekunder å formidle. Diskuter gjerne i etterkant om det var lettere å forstå hovedinnholdet etter dybdelesingen, eller om de forsto hovedinnholdet like godt etter å ha skumlest. Elevene kan hente noe informasjon direkte fra teksten, men må aktivisere sin bakgrunnskunnskap for å finne eventuelt kulturelle og/eller samfunnsfaglige momenter.
- **Skimming + scanning + close reading:** Store bildebøker eller tekster på en interaktiv tavle er et godt

utgangspunkt for lesing. Dette innebærer å aktivisere bakgrunnskunnskap og å gi elevene felles kontekst for leseopplevelsen, stillasbygging av leseforståelsen ved å stille spørsmål til teksten, utvikle et ordforråd og reflektere rundt et tema. Elevene samles, og boka gjennomgås flere ganger med fokus på ulike ting, for eksempel utforske bildene og gjette på handlingen videre, lese tittelen høyt og eventuelt sammendrag på baksiden av boka slik at elevene blir nysgjerrige på handlingen, lese teksten sakte og med innlevelse, mens elevene ser på bildene. Elevene får en felles "lesetur" hvor de leser med, hører noen kjente engelske ord og utforsker noen nye. Etterpå kan boka ligge framme slik at elevene selv kan bla og gjenkjenne ord i teksten og arbeide mer med kortere utdrag.

- **Scanning:** Elevene leser raskt for å få oversikt over innholdet i en tekst og finne spesifikk informasjon, for eksempel ved å se på overskrifter, bilder, tabeller, bildetekster og uthevede ord, lese første og siste avsnitt eller første setning i hvert avsnitt. Elevene må filtrere informasjonen og velge ut hva de trenger.
- **Scanning, finne relevant informasjon:** Elevene får en engelsk tekst (teknisk katalog, meny, bruksanvisning, brosjyre, osv.) hvor de på 1-2 minutter søker etter spesifikk informasjon (produkter, priser, leveringstid, tidsbruk, utstyr, måleenheter, osv.). Teksten legges bort, og elevene sammenlikner svar med en medelev eller diskuterer i klassen. (Elevene kan deretter bruke informasjonen til å bestille produkter, mat, behandling osv. muntlig (telefonsamtale) eller skriftlig (bestillingsskjema eller e-post).
- **Close reading, oppdage struktur i tekst:** En hel tekst klippes opp i deler tilsvarende antall elever i gruppen. Hver elev i grupper på to til fire får hver sin bit av teksten, og gjetter innholdet i teksten med utgangspunkt i kjente ord/uttrykk. De kan bruke hjelpemidler ved behov, men skal utforske teksten uten hjelp fra deg. Elevene forteller gruppen hva deres tekst handler om, mens en annen i gruppen tar notater (gjøres på rundgang). Teksten skal ikke oversettes. Gruppen forsøker så å rekonstruere hele teksten for å finne en logisk struktur i teksten, for eksempel ved at hver elev sier noe om sin tekstbit, og hvor de tror den hører hjemme (*I think my text comes before/after X's text, because ...*). Som avrundning kan du for eksempel lese tekstene, elevene kan få dem skriftlig, eller de kan henge opp tekstbitene i riktig rekkefølge.
- **Close reading, fordypning:** Elevene leser en kort faktatekst (for eksempel om produkter, råstoffer, matkultur, fargelære, kjemiske prosesser, osv.) eller en biografisk artikkel om en av pionerene innen et fagfelt. De får god tid til å lese flere ganger, ta notater, bruke ordbøker og stille spørsmål til deg og medelevene. Elevene kan deretter bruke informasjonen til for eksempel å lage et fiktivt intervju (skriftlig eller som muntlig rollespill) med personen de leste om, eller en kort muntlig presentasjon. Elevene kan diskutere i grupper og ta lydopptak av diskusjonen som sendes til deg. Verktøy som kan benyttes, er for eksempel audioboo, soundcloud eller my mp3.
- **Close reading, lese mellom linjene:** Elevene leser fra tekster som krever fortolkning (for eksempel hvor teknisk utstyr, behandlinger eller produkter omtales på en humoristisk eller ironisk måte, eller i skjønnlitterære tekster). De ser etter ting som kan gi signaler om "budskapet", for eksempel spesielle ord og språklige særtrekk, metaforbruk, osv. Gi elevene gjerne spørsmål som fokuserer på dette. De får god tid til å lese, ta notater og så diskutere i par eller små grupper. Elevene kan lage en

digital presentasjon basert på teksten.

- **Wondrous Words:** Høytlesing på engelsk kan skje ofte, og elevene trenger ikke å vente med dette til de har et stort ordforråd. Når elevene leser høyt, øver de på å utvikle sin egen indre engelske stemme. Velg en tekst med et kjent tema og la elevene se teksten mens du leser høyt. Hver elev kan plukke ut ord som de likte veldig godt fordi de var spennende, klang godt, var overraskende, osv. De skriver ned ordene, du lager eventuelt ordkort på forhånd som elevene får utdelt. Elevene øver på å lese sine ord høyt for seg selv, og det summer av "wondrous words" i klasserommet. Til sist kan de sitte i sirkel og lese ordene sine høyt for de andre. For at ingen skal bli skuffet over at andre har samme ord, kan du for eksempel si at det er fint om flere kommer til å velge samme ord, for da får de hørt dem mange ganger. Ordene kan de henge på veggen, eller legge dem i en digital ordbank og bruke dem som utgangspunkt for nye aktiviteter.
- **Utvikle ordforråd og begrepsforståelse:** Elevene leser gjennom en tekst uten å stoppe opp ved ukjente ord for ikke å få avbrudd i lesingen og helheten. Etter første gjennomlesing skanner de teksten raskt, velger ut noen ord/uttrykk de ikke forstår, og noterer ordene i en ordliste. Så slår de opp hvert av dem i to ordbøker (papir eller digital), gjerne én med forklaringer på norsk og én på engelsk. De må forholde seg kritisk til kildene og velge den informasjonen som hjelper dem best til å forstå ordet. Elever med andre morsmål enn norsk kan ha god nytte av å bruke tospråklige ordbøker med engelsk og eget morsmål. Til slutt leser de teksten på nytt uten å stoppe opp. Forstår de teksten bedre nå?

Eksempler på andre læringsaktiviteter

- **Se sammenheng mellom innhold og uttrykksformer:** Vise hvordan et innhold kan få ulike uttrykk i forskjellige typer tekster. Elevene kan illustrere en tekst de har lest, eller tolke teksten ved å gjøre den om til et dikt, en sang, eller en fortelling. Etter lesingen kan en tekst også være utgangspunkt for en audiovisuell tolkning. Elevene kan illustrere den på sin egen måte, eller skape sin egen fortelling. Bilder kan tegnes og skannes, eller elevene kan finne bilder på nettet som passer. Programmer som Photo Story kan brukes til å lage produkter med både visuelt, verbalt og auditivt uttrykk.
- **Wikipedia-spillet:** Lære hvordan Wikipedia fungerer og utvikle skanneferdigheter. Elevene logger seg inn på en valgt engelsk Wikipedia-side, og målet er å komme seg til en bestemt Wikipedia-artikkel kun ved hjelp av lenker innad i artikkelen. Elevene kan konkurrere mot hverandre eller i grupper ved å komme kjappest til målet eller ved færrest mulige klikk.
- **Ordbok - Sant eller usant:** Elevene arbeider i par med en ordbok (papir/digitale ordbøker) tilpasset deres nivå, og velger et engelsk ord/uttrykk som de tror de andre elevene ikke kan. De skriver ned betydningen og lager i tillegg to nye betydninger som de finner på selv mens de holder seg til riktig ordklasse: *duck: 1) and, 2) dokke, 3) dykking*. Hvert par skriver sitt ord/uttrykk og de tre betydningene på tavla. Resten av klassen stemmer over hvilken betydning de tror er riktig, eller gruppene gjetter.
- **Ordbok - Finn betydningen:** Du skriver på tavla eller deler ut noen enkle setninger (eventuelt en kort

tekst) på engelsk. Hver setning skal inneholde 1-2 nye ord/uttrykk. Elevene leser setningene enkeltvis, i par eller små grupper, sjekker hvilke ord/uttrykk de forstår, og hvilke de ikke forstår, prøver å gjette betydningen og slår deretter opp ukjente ord/uttrykk i en ordbok (papir eller digital). Når de har funnet betydningen, lager de nye setninger eller korte dikt med de nye ordene/uttrykkene.

- **Ordlæring - Memory-spill:** Elevene går i grupper og får et sett med kort. Halvparten av kortene har ord/uttrykk, og resten av kortene har en illustrasjon. Kortene legges med baksiden opp. Elevene spiller ved å snu to kort om gangen for å finne par som hører sammen, og beholde dem. Hvis ikke, snus kortene tilbake. Vinneren er den som har flest kort når alle parene er funnet.
- **Ordlæring - Stafett:** Lag kort med illustrasjoner og ark med ruter i samme størrelse som kortene. Skriv et ord/uttrykk til hver illustrasjon i hver rute. Kortene legges ved siden av arket. Elevene går i grupper og konkurrerer: En elev løper fram, finner et kort og plasserer det i riktig rute, og løper tilbake. Neste elev løper. Laget som legger alle kortene riktig først, vinner.
- **Ordlæring - Fantasy-spill:** Elevene går i grupper og får et sett med kort. På kortene er det et ord/uttrykk eller en illustrasjon. Kortene legges på et bord med baksiden opp. En elev trekker et kort og mimer ordet/uttrykket eller illustrasjonen. De andre elevene gjetter hvilket ord eller uttrykk det er.
- **Ordlæring - Kortspill med ord- og bildematching:** Ta utgangspunkt i minst 24 ord elevene skal øve på. Lag kort med ett ord på hvert, og et annet sett kort med illustrasjoner av ordene. Elevene kan gjerne delta med å lage kort. Bland og del ut kortene. De som har fått ord og bilde som hører sammen, legger dem til side. En elev (A) starter med å stille spørsmål til en medelev (B) med utgangspunkt i et kort:
A: [navn], *do you have a picture of a ...?* Eller A: [navn], *do you have the word ...?* B: *Here you are!* / B: *Sorry, I don't have it.* A: *Thank you!* / A: *Ok.*
Spillet fortsetter til elevene har lagt alle kortene sine til side. Det kan varieres ved å velge ord/uttrykk som er mer eller mindre kjente, og ved at andre ting skal høre sammen, for eksempel store og små bokstaver, enten alene eller i korte ord: [T]-[t], [CAT]-[cat] (*Do you have a capital T?*); siffer og tallord: [2]-[two] (*Do you have number 2?*); rimord: [cat]-[rat] (*What rhymes with cat?*), osv.
- **Ordlæring - Akronym:** Elevene får noen (for eksempel 6) korte beskrivelser av ting, uten at ordet på tingen brukes. Elevene gjetter hvilken ting som beskrives, og skriver ned svaret. Forbokstaven i hvert av svarene gir til sammen et løsningsord.
- **Diktskriving:** Velg et ord som utgangspunkt, for eksempel *happy*, og la elevene skrive ordet loddrett. Så skriver de ord vannrett som starter med bokstavene H, A, P, P og Y (ord kan også skrives på siden av arket slik at elevene kan velge ord fra lista). De loddrette ordene kan gjerne beskrive ting som gjør dem "happy". Diktet kan sjekkes av læreren, elevene kan sjekke eget dikt eller hverandres.
- **Ordets deler:** Fagtermer er ofte av gresk eller latinsk opphav. Forklar betydningen til noen vanlige prefikser (for eksempel *auto-*, *com-*, *extra-*, *inter-*), og la elevene finne ord med prefiksene i fagtekster. La dem dele opp ordene og gjette eller finne ut hva helheten (og eventuelt delene) betyr. Sjekk mot ordbok til slutt, digital eller papir.
- **Se mønster i kategorier av ord:** La elevene sette en liste med 10-15 ord i ulike kategorier. Når de er ferdige, kan de selv lage en liste med 10 ord og be en medelev plassere dem i kategorier. Andre tips:

plasser ord i for eksempel positive og negative ord, ordklasser, lengde, antall stavelser, ord som inneholder den samme lyden eller lydkombinasjon. Elevene kan lage egne kategorier.

- **Wiki-ordbank:** Opprett en presentasjonsside på læringsplattformen eller en digital klasse-wiki. Her kan ordene lenkes til ordforklaringer på Internett, gjerne fra ulike kilder. På denne måten kan klassen bygge opp ordbanker til ulike temaer. Etter hvert som elevene lærer mer om temaet, kan de skrive flere ord og uttrykk i wikien.
- **Lære begreper, tegneserie** (eksempel fra helse- og sosialfag): Elevene velger tegneseriefigurer e.l. som hjelp til å huske fagtermer og -uttrykk. Hvilke helseproblemer kan passe til den enkelte figuren? (for eksempel Hårek den hardbalne – overvekt; Nemi – anemi). De lager en fortelling hvor hver figur settes i en situasjon som fokuserer på det aktuelle helseproblemet (for eksempel Barbie som nekter å spise; Spiderman som faller og brekker noe). Elevene finner flere trekk som går inn i handlingen og skal hjelpe dem til å huske fagtermene (for eksempel Donald Duck har utført et mislykket oppdrag for onkel Skrue, og istedenfor å skaffe nye penger (*new money*) til Skrue, har Donald fått feber og en lei hoste – han har pådratt seg *pneumonia* (lungebetennelse). Her kan lydlikheten mellom termen *pneumonia* og et nøkkelord i fortellingen (*new money*) forsterke og lette minnet om termen.
- **Film i undervisning:** Filmer, lydbøker, musikk og videoer fra Internett kan være gode kilder for å fremme forståelse av både kulturkunnskap og litterære verk gjennom lesing, lytting, og visuelle effekter. På Fremmedspråksenterets nettside vil du finne stoff om hvordan film kan brukes i opplæringen. [Fremmedspråksenteret](#)

Støttmateriell

Her finner du lenker til støttmateriell og ordbøker.

Fremmedspråksenteret

www.fremmedspraksenteret.no er et nasjonalt ressurscenter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen. Deres nettside har et variert utvalg av undervisningsopplegg for engelsk, og eksempler på hvordan elever kan arbeide med grunnleggende ferdigheter i engelsk. Her vil du også finne Den europeiske språkpermen og lenker til lyttetekster som kan brukes til muntlig eksamen:

- [Fremmedspråkssenteret - læringsressurser](#)
- [Den europeiske språkpermen \(6-12 år\)](#)
- [Den europeiske språkpermen \(13-18 år\)](#)

Vurdering for læring:

[Vurdering for læring](#)

Digitale verktøy for lærere

Connected learners; A Step-by-Step Guide to Creating a Global Classroom er en bok for lærere skrevet av elever ved Sandvika videregående skole. Boken er en e-bok, og den veileder lærere i bruk av digitale verktøy. Boken kan brukes av alle lærere uavhengig av nivå det undervises på.

Digitale verktøy

- [PhotoStory](#) – lage digitale fortellinger med bilder og eventuelt tekst, lydkommentarer og bakgrunnsmusikk
- [Mindomo](#) – digitale tankekart (et begrenset antall er gratis)
- [Quizlet](#) – digitale læringsverktøy (snukort, spill osv.)
- [Bubble.us](#) – digitale tankekart
- [Wordle](#) Ordsky-program
- [Audacity](#) – innspillings- og redigeringsprogram for lydopptak
- [Wiki til skolebruk](#) nettside hvor mange kan bidra og lage felles tekster
- [Tux Paint](#) og [Make Beliefs Comix](#) Tegneprogram
- <http://www.pixton.com/> Program for å lage tegneserier
- <http://goanimate.com/> Program for å lage videoer
- http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Main_Page Tankekart
- [blogger.com](#), [wordpress.org](#), <http://bloggskolen.blogg.no/> Bloggverktøy
- http://iktsenteret.no/sites/iktsenteret.no/files/attachments/48_blogg_i_undervisningen.pdf Bruk av blogg i undervisningen (fra IKT-senteret)
- <http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/larings---ressurser/grunnleggende-ferdigheter/digitale-ferdigheter/ikt---veiledning/blogger-og-wikier> Bruk av blogger og wikier i undervisningen

Rammeverk for grunnleggende ferdigheter

- <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/>

Om lesestrategier og leseforståelse

- <http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/larings---ressurser/leseveiledning-i-engelsk>

Metodiske tips

- <http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/larings---ressurser/leseveiledning-i-engelsk/methodological-approaches>

Læringsressurser

- [Teaching English](#) (British Council/BBC)
- [BBC Schools](#)
- [Primary Resources](#)
- <http://www.etwinning.net/no/pub/index.htm>
- [BBC Skillswise - English](#)
- [Musical Nursery Rhymes](#) (med lyd)
- <http://www.show.me.uk/> aktiviteter for barn fra ulike museer i Storbritannia
- <http://kids.nationalgeographic.com/kids/>

Nyheter

- [BBC One-minute World News](#) – oppdaterte korte nyhetsklipp (audio og video)
- [TIME for kids](#) - nyheter og læringsressurser for barn (fortrinnsvis fra USA)
- [CBBC Newsround](#) - nyheter og læringsressurser for barn (fortrinnsvis fra Storbritannia)

Forslag til ressurser om bøker

- <http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/laringsressurser/leseveiledning-i-engelsk/book-lists>
- [SparkNotes](#), [eNotes](#), [CliffsNotes](#) oppgaver og spørsmål om bøker og filmer
- <http://www.starfall.com/> bildebøker med lyd, amerikansk
- [International Children's Digital Library](#)
- www.storynory.com Free Audio Story for Kids
- <http://librivox.org/> lydbøker til fritt bruk

Ordbøker

- [LEXIN bildesider](#), [LEXIN](#) LEXIN-ordbøkene er laget spesielt for minoritetsspråklige i Norge.
- [Merriam-Webster Visual Dictionary Online](#) videregående
- [Wordsmyth Children's Dictionary](#) begynneropplæring, barne- og ungdomstrinn med lydfil
- [Wordsmyth Advanced Dictionary](#) ungdomstrinn, videregående
- [Visuwords Online Graphical Dictionary](#) (oppslagsord presentert som tredimensjonale nettverk av synonymer og relaterte ord)
- [RhymeZone](#) (rimordbok)
- <http://www.ozdic.com/> Collocation dictionary
- <http://photographicdictionary.com/> Online illustrert ordbok, organisert i kategorier

- <http://www.ozdic.com/> Collocation dictionary Ozdic